

**Prognoza Oddziaływania na Środowisko
Projektu
Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy
Jabłonna na lata 2016-2023**

Autor:

Małgorzata Langiewicz

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	4
1. Podstawa prawna i cel opracowania Prognozy	4
1.2. Zawartość merytoryczna Prognozy	4
1.3. Metodologia wykonania Prognozy	5
2. Analiza zawartości Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016-2023	6
2.1. Zawartość i cele Lokalnego Programu Rewitalizacji	6
2.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z innymi dokumentami	10
2.2.1 Poziom wspólnotowy	10
2.2.2 Poziom krajowy	11
2.2.3 Poziom regionalny	12
3. Opis stanu środowiska naturalnego Lokalnego Planu Rewitalizacji na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	13
3.1. Istniejący stan środowiska	13
3.1.1 Powietrze atmosferyczne	13
3.1.2 Wody powierzchniowe	15
3.1.3 Wody podziemne	16
3.1.4 Hałas	17
3.1.5 Promieniowanie elektromagnetyczne	20
3.1.6 Budowa geologiczna i gleba	21
3.1.7 Warunki klimatyczne	22
3.1.8 Ochrona przyrody i roślinności	22
3.1.9 Zabytki i dobra materialne	25
4. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016-2023	26
5. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym i krajowym istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby w jakich te cele i problemy środowiska zostały uwzględnione podczas jego opracowania	27
5.1. Ocena spójności celów Lokalnego Programu Rewitalizacji w celami ustanowionymi w dokumentach rangi międzynarodowej	27

5.2	Ocena spójności celów Lokalnego Programu Rewitalizacji w celami ustanowionymi w dokumentach krajowych	29
6.	Przewidywane oddziaływanie na środowisko	31
6.1.	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody	31
6.2	Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000 z uwzględnieniem zależności między tymi elementami.	34
6.3.	Oddziaływania wtórne i skumulowane	47
6.4	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru	48
7.	Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu	51
8.	Transgraniczne oddziaływanie na środowisko	52
9.	Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie Lokalnego Programu Rewitalizacji	52
10.	Przewidywane metody analizy skutków realizacji postanowień projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji	52
11.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	54

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawa prawna i cel opracowania Prognozy

Podstawę prawną sporządzenia niniejszej „Prognozy oddziaływania na środowisko Lokalnego Planu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016- 2023”, zwanej dalej Prognozą jest art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013, poz. 1235 z późn. zm.). Artykuł ten zobowiązuje organy administracji opracowujące projekty polityk, strategii, planów lub programów do przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów. Związane jest to ze stosowaniem w prawodawstwie polskim postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty: „strategii rozwoju regionalnego (...) polityki, strategii, plany lub programy dotyczące w szczególności przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, gospodarki przestrzennej, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystania terenu, opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji (...) polityk, strategii, planów lub programów, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000”.

Nadrzędnym celem Prognozy jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić po wdrożeniu zapisów Lokalnego Planu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016- 2023, zwanego dalej LPR, jak również sformułowanie zaleceń o charakterze przeciwdziałania lub minimalizacji dla wszelkich jego negatywnych oddziaływań. Prognoza winna wspierać proces decyzyjny dla realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska.

Celem przeprowadzenia niniejszej Prognozy było:

- ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach Lokalnego Planu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016- 2023,
- ocena potencjalnych skutków środowiskowych wdrażania zapisów Planu.

1.2. Zawartość merytoryczna Prognozy

Zgodnie z art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ocena powinna:

- 1) zawierać:
  - a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
  - b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu Prognozy,
  - c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
  - d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,

- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- 2) określać, analizować i oceniać:
- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
  - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
  - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
  - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
  - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
    - różnorodność biologiczną,
    - ludzi,
    - zwierzęta,
    - rośliny,
    - wodę,
    - powietrze,
    - powierzchnię ziemi,
    - krajobraz,
    - klimat,
    - zasoby naturalne,
    - zabytki,
    - dobra materialne,
    - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,
- 3) przedstawiać:
- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
  - b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

1.3. Metodologia wykonania Prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko powstała w wyniku analizy treści projektu LPR i oceny jaki będzie wpływ na środowisko realizacji określonych w niej kierunków działań. W prognozie uwzględniono m.in. wpływ na różnorodność biologiczną, zwierzęta, siedliska przyrodnicze, obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym na obszary Natura 2000, zdrowie ludzi, krajobraz, zabytki etc.

Podczas prac nad prognozą przyjęto, że wszystkie realizowane w ramach kierunków działań przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniały wszelkie określone obowiązującym prawem wymagania i będą zastosowane najnowsze technologie i techniki. Posłużono się metodą ekspercką oraz metodą analogii, czyli podobieństwa zjawisk.

Celem przeprowadzonej analizy jest ocena czy i w jaki sposób działania ujęte w LPR mogą oddziaływać na środowisko. W pierwszej części przeprowadzona została analiza czy i w jakim zakresie zapisy ujęte w LPR będą wspierały realizację celów umieszczonych w dokumentach strategicznych powiązanych z niniejszym dokumentem, sporządzonych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Następnie na podstawie dokonanej oceny stanu środowiska zdefiniowano główne problemy w zakresie ochrony środowiska. Określono też wnioski w kontekście braku realizacji LPR. W drugiej części dokonano identyfikacji potencjalnych oddziaływań poszczególnych projektów. Na tym etapie posłużono się macierzą relacyjną elementów środowiska i przyjętych projektów przewidzianych do realizacji w ramach LPR, przedstawiającą w skondensowanej postaci możliwe oddziaływanie na środowisko. Występowanie wzajemnego oddziaływania pomiędzy składnikami przeciwstawnych osi opisywano za pomocą określonych symboli, które zostały opisane poniżej:

(+) realizacja projektu spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

(-) realizacja projektu spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

(0) realizacja projektu nie wpłynie w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie,

(+/-) realizacja projektu może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

(N) brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania i skutków - są one zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych niemożliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji, uwarunkowań.

Kolejnym etapem sporządzenia LPR było przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji LPR. Następnie przedstawiono metody monitoringu realizacji LPR oraz sporządzono streszczenie w języku niespecjalistycznym.

2. Analiza zawartości Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016-2023

2.1. Zawartość i cele Lokalnego Programu Rewitalizacji

Projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Jabłonna nie jest dokumentem planistycznym, o którym mówi *art. 46 pkt. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (ooś)*, ani dokumentem sektorowym, które wymienia *art. 46 pkt. 2 ustawy ooś*. Dlatego dla projektu dokumentu należało rozpatrzyć potrzebę przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w trybie *art. 47 ustawy ooś*, który mówi, iż „przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane w przypadku projektów dokumentów, innych niż wymienione w art. 46, jeżeli w uzgodnieniu z

właściwym organem, o którym mowa w art. 57, organ opracowujący projekt dokumentu stwierdzą, że wyznaczają one ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko". Organem w rozumieniu art. 57 jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie. Pismem znak: SI.0540.4.2016.ML z dnia 11.05.2015r. Wójt Gminy Jabłonna wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016 - 2023.

Prognoza opracowana została zgodnie z zakresem problemowym wynikającym z art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie..., który to precyzuje schemat formalnej i merytorycznej zawartości prognozy oddziaływania na środowisko oraz wymagany zakres analiz i ocen. W ramach opracowania przedstawiono ogólną charakterystykę ustaleń zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji oraz powiązania programu z innymi obowiązującymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi. W opracowaniu zawarto ocenę istniejącego stanu środowiska naturalnego, krajobrazowego i kulturowego, a także wpływ realizacji ustaleń programu na ich funkcjonowanie. Zgodnie z procedurą zawartą w ustawie ooś, otrzymano uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości przygotowywanej prognozy oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie oraz z Lubelskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Lublinie.

Lokalny Program Rewitalizacji w obecnym okresie programowania Unii Europejskiej zyskały nowe podstawy formalno-prawne. Wraz z wejściem w życie Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777) doprecyzowano zakres zadań własnych gminy w obszarze działań rewitalizacyjnych. Zmiana ta nie wprowadza nowego zadania własnego gminy, obciążając ją obowiązkami dotychczas nierealizowanymi, lecz jedynie sankcjonuje i porządkuje obecnie istniejący stan faktyczny w tym zakresie. Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Jabłonna na lata 2016 – 2023 ma znaczenie strategiczne i planistyczne. Dokument ten zawiera kluczowe, z punktu widzenia lokalnej społeczności oraz władz gminy, projekty rewitalizacyjne. Dodatkowo Program stanowi narzędzie kontroli i koordynowania realizacji zadań dla osiągnięcia celów stawianym rewitalizacji. Podejmowane w interesie publicznym działania dotyczą skoordynowanego procesu przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, których celem jest przywrócenie funkcjonalności poszczególnych terenów i stworzenie warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego na wskazanych obszarach.

Przesłanki tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji związane są głównie ze zmianami zachodzącymi:

➤ w sferze realnej:

- rosnącą presją globalną na większą koncentrację i specjalizację, zarówno w wymiarze tematycznym, jak i terytorialnym, przy wykorzystaniu potencjałów, decydujących o przewadze konkurencyjnej obszaru,
- rosnącym znaczeniem dostępności dóbr i usług o podstawowym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego, przy postępującym jednocześnie procesie przekształceń w systemie osadniczym,
- wzrastającą rolą ośrodków miejskich w dostarczaniu usług publicznych i generowaniu trwałych miejsc pracy,
- zachodzącymi przemianami funkcjonalnymi obszarów wiejskich oraz ich wysokim, wciąż niedostatecznie wykorzystywanym, potencjałem,

- w sferze regulacyjnej, na którą składa się grupa przesłanek, uzasadniających formalną potrzebę tworzenia LPRI:
  - zapewnienie spójności pomiędzy strategią lokalną, a celami dokumentów strategicznych na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym, w szczególności z celami Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020 oraz Strategią Rozwoju Kraju do 2030, Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030, Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju do 2020 oraz zintegrowanymi, krajowymi strategiami rozwoju, w tym głównie Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie; a także Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020,
  - określenie założeń niezbędnych dla wdrożenia koncepcji spójności terytorialnej, podyktowane jest również uregulowaniami prawnymi, zawartymi w Ustawie o samorządzie gminy oraz Ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju i Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

W kolejnych rozdziałach przedstawione zostały następujące zagadnienia:

□ **Delimitacja Lokalnego Programu Rewitalizacji**

Program Rewitalizacji zawiera delimitację obszarów zdegradowanych. Analiza wskaźników jednorodnych dla całej gminy pozwoliła zidentyfikować obszary, na których występuje stan kryzysowy oraz wyznaczyć obszar zdegradowany na terenie gminy Jabłonna, który swoim zasięgiem obejmuje dwa podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic:

- podobszar I obejmuje 3 sołectwa, znajdujące się we wschodniej części obszaru gminy, tj. Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek i Jabłonna Pierwsza. Podobszar I zajmuje 17,68% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 29,71% mieszkańców gminy,
- podobszar II obejmuje sołectwo Piotrków Pierwszy, które zajmuje 11,49% powierzchni gminy i zamieszkuje go 9,95% ludności gminy.

□ **Pozycja wyjściowa LPR**

W rozdziale pozycję wyjściową LPR opisano wykorzystując szczegółową charakterystykę obszaru w zakresie położenia i podziału administracyjnego, infrastruktury komunikacyjnej, walorów przyrodniczo-krajobrazowych, kulturowych oraz wykorzystania turystycznego. W przedmiotowym rozdziale przeprowadzono diagnozę obszaru w celu określenia dalszego rozwoju głównej funkcji obszaru oraz określenia funkcji wspomagających.

Rozdział podzielono na 6 bloków tematycznych:

- Środowisko naturalne
  - Budowa geologiczna i rzeźba terenu
  - Klimat
  - Wody
  - Gleby
  - Ochrona przyrody i roślinność
- Sfera społeczna
  - Potencjał demograficzny
  - Rynek pracy
  - Edukacja

- Ochrona zdrowia
  - Pomoc społeczna
  - Kultura
  - Sfera infrastrukturalna
    - Dostępność komunikacyjna – infrastruktura drogowo - kolejowa
    - Infrastruktura wodno-kanalizacyjna
    - Gospodarka odpadami
    - Infrastruktura mieszkaniowa
    - Infrastruktura energetyczna
    - Infrastruktura teleinformatyczna
  - Sfera gospodarcza
    - Sektor rolniczy
    - Sektor pozarolniczy
  - Jakość rządzenia i zdolność inwestycyjna samorządów
    - Analiza zdolności inwestycyjnej inicjatywy „Aktywne Roztocze”
    - Analiza skuteczności inicjatywy „Aktywne Roztocze” pod względem pozyskiwania środków z funduszy europejskich
  - Współpraca trans graniczna
- ❑ **Lokalny Program Rewitalizacji**

W tym rozdziale przedstawiono hierarchiczny układ celów, składający się z trzech poziomów:

- wizji i zdefiniowanego celu głównego, stanowiącego cel nadrzędny działań strategicznych,
- priorytetów, czyli celów strategicznych, pozwalających na strategiczne ukierunkowanie działań obszaru w dłuższym horyzoncie czasowym,
- celów operacyjnych, uszczegóławiających cele strategiczne i będących podstawą do zaplanowania działań realizacyjnych.

Wizja obszaru rewitalizacji obrazuje stan docelowy gminy w 2023 roku tj. po przeprowadzeniu zaplanowanych działań rewitalizacyjnych, zmierzających do odbudowania oraz nadania mu nowych funkcji.

W 2023 roku obszar rewitalizacji w gminie Jabłonna będzie obszarem:

- ❑ o uporządkowanej i funkcjonalnie zagospodarowanej przestrzeni publicznej,
- ❑ o wysokiej jakości życia mieszkańców oraz ograniczonym występowaniu ubóstwa i patologii społecznych,
- ❑ konkurencyjnym pod względem gospodarczym i przyjaznym dla przedsiębiorców, zarówno już działających, jak i planujących założyć działalność gospodarczą.

Cel główny LPR to wyprowadzenia obszaru Gminy Jabłonna z sytuacji kryzysowej, ożywienie społeczno-gospodarczego, a w konsekwencji zapewnienia trwałego rozwoju gminy. Mając na uwadze aktualną i oczekiwaną – przyszłą pozycję rozwojową Gminy Jabłonna, przewiduje się, że wizja ta będzie realizowana poprzez cel główny, którym jest:

Przywrócenie do życia obszaru rewitalizacji (sołectw Jabłonna-Majątek, Jabłonna I i Jabłonna II) poprzez nadanie mu nowych funkcji i odbudowanie istniejących oraz realizację zintegrowanych działań ukierunkowanych na poprawę zagospodarowania przestrzennego, stanu środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ożywienie gospodarcze.

Realizacji celu głównego „Lokalnego Programu Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2016-2023 ” służyć będą następujące priorytety strategiczne i cele operacyjne:

- ❑ **Cel operacyjny 1.** Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez odnowienie zdegradowanego obszaru centrum gminy Jabłonna oraz nadanie przestrzeni właściwej funkcji;
- ❑ **Cel operacyjny 2.** Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez ograniczenie patologii społecznych na obszarze rewitalizacji;
- ❑ **Cel operacyjny 3.** Zwiększenie rozwoju gospodarczego i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Jabłonna.

Każdy z priorytetów realizowany będzie poprzez wyodrębnione przedsięwzięcia, złożone z katalogu inwestycji mające na celu uporządkowanie oraz zagospodarowanie przestrzeni, w tym poprawę dotychczasowej funkcji obszaru, a także nadanie mu nowych funkcji. Przedsięwzięcia te pozwolą na wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego pod względem zagospodarowania przestrzennego i poprawy infrastruktury wpływającej na jakość życia mieszkańców.

- ❑ **Spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi**

W rozdziale przedstawiono powiązania z obowiązującymi lub aktualnie tworzonymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie wspólnotowym, krajowym oraz regionalnym.

- ❑ **System wdrażania i finansowania LPR**

W rozdziale opisano podmioty i instrumenty wdrażania strategii oraz zasady i procedury, obowiązujące instytucje uczestniczące w realizacji, obejmujące zarządzanie, monitoring i sprawozdawczość, ewaluację oraz sposób koordynacji działań tych instytucji.

- ❑ **System monitorowania i ewaluacji LPR**

W rozdziale opisano proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji, dotyczących stanu zaawansowania wdrażania LPR oraz proces oceny efektów realizacji interwencji publicznej, przeprowadzony w oparciu o odpowiednie kryteria, za pomocą odpowiedniej metodologii, w celu poprawy jakości podejmowanych działań ze szczególnym uwzględnieniem celów, jakie interwencja ma realizować.

2.2. Powiązania LPR z innymi dokumentami

Opracowanie projektu Programu Rewitalizacji, wymaga uwzględnienia zasad, priorytetów i celów wyznaczonych przez dokumenty o charakterze międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym. Istotne jest to, iż wymagania krajowe w znacznej mierze są spójne z wymaganiami ustanowionymi przez Unię Europejską, czy też organizacje międzynarodowe.

2.2.1 Poziom wspólnotowy

Strategia Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Cele wskazane w Programie Rewitalizacji przyczyniają się do zwiększenia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, tym samym wykazują pełną zgodność z priorytetami Strategii Europa 2020 tj.:

- rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
- rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Realizacja LPR przyczyni się do rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez wspieranie gospodarki zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Należy również podkreślić, że wizja określona w LPR wpisuje się w zasadę zrównoważonego rozwoju, przyczyniając się do aktywizacji ekonomicznej i społecznej obszaru przy jednoczesnym racjonalnym korzystaniu z zasobów przyrodniczych.

2.2.2 Poziom krajowy

Zdefiniowany w LPR cel główny jest spójny z celami głównymi następujących dokumentów:

- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK): wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów, zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie: Efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Jednocześnie Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego postuluje trzy cele polityki regionalnej do 2020 roku. Są one następujące:
  - wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
  - budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),
  - tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych, ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Priorytety LPR wpisują się we wszystkie trzy przytoczone cele. Prowadzą one do zwiększenia konkurencyjności obszaru poprzez określenie jego funkcji – gospodarczej, przy wykorzystaniu występujących zasobów i współpracy różnych podmiotów. Ponadto poprzez integrację działań, cele wpływają na zwiększenie spójności terytorialnej w układzie regionalnym i krajowym, w szczególności zapewniając możliwość trwałego rozwoju ekonomicznego na terenach marginalizowanych i zdegradowanych. Powyższe kompleksowe podejście do sprawy planowania rozwoju obszaru gminy oraz współpraca z firmami z różnych branż, instytucjami non –profit pozwoli na uzyskanie efektu synergii, polegającego na realizacji działań spójnych i służących osiągnięciu zamierzonych celów, określonych w LPR dla obszaru rewitalizowanego.

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie. Projekt LPR wyznacza ramy dla skutecznej interwencji publicznej ukierunkowanej na obszary zdegradowane/ kryzysowe.

➤ Narodowy Plan Rewitalizacji 2022

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzeniu korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położeniu nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna zakłada kompleksowe podejście do procesu rewitalizacji integrując działania przestrzenno-środowiskowe, społeczne i gospodarcze, w związku z czym wpisuje się w główne założenia Narodowego Planu Rewitalizacji.

2.2.3 Poziom regionalny

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 roku)

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna jest spójny pod względem przewidzianych celów i działań z wyznaczonym w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego Obszarem Strategicznej Interwencji *Nowoczesna Wieś – Obszary rozwoju gospodarki rolniczej*. Cele rewitalizacji wpisują się w przewidziany dla tego obszaru rodzaj interwencji, tj.: wsparcia inicjatyw na rzecz edukacji i podnoszenia kompetencji rolników, wsparcie rozwoju zakładów przetwórstwa, uzupełnienie sieci dróg i wyposażenia w infrastrukturę komunalną oraz zaplecza sanitarnego, rozbudowę i modernizację infrastruktury elektroenergetycznej i gazowej w celu umożliwienia poboru zwiększonej ilości energii ze źródeł rozproszonych.

Gmina Jabłonna wpisuje się również w OSI *Lubelski Obszar Metropolitalny*, którego granice zostały zdelimitowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Interwencja na tym obszarze powinna obejmować działania mające na celu zwiększenie zewnętrznej kolejowej i drogowej dostępności komunikacyjnej na kierunkach powiązań z Warszawą, Łodzią (Radomiem), Krakowem (Kielcami), Rzeszowem i Białymstokiem, wewnątrzregionalnej dostępności komunikacyjnej stolicy regionu z innymi miastami województwa oraz w obrębie kształtującego się LOM (m.in. poprzez rozwijanie systemu transportu niskoemisyjnego). Ponadto, interwencja powinna mieć na celu wspieranie działań na rzecz podnoszenia konkurencyjności, dążenia do rozwijania gospodarki niskoemisyjnej, usprawnienie i integrację systemów gospodarki komunalnej, rozwój instytucji nauki i kultury, rozwój i promocję turystyki, kompleksową rewitalizację oraz wspieranie rozwiązań integrujących przestrzeń w zakresie zagospodarowania przestrzennego.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna wyznacza do realizacji działania, przyczyniające się do kompleksowej rewitalizacji wyznaczonego obszaru poprzez:

- 1.** Poprawę atrakcyjności przestrzeni i czystości środowiska przyrodniczego,
- 2.** Zaktywizowanie mieszkańców i zintegrowanie społeczności lokalnej,
- 3.** Lepiej funkcjonującą lokalną gospodarkę.

Poprzez powyższe interwencje LPR przyczynia się do osiągnięcia zamierzeń w poszczególnych celach strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Strategia Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022

Gmina Jabłonna należy do powiatu lubelskiego, a więc cele rewitalizacji LPR powinny być zgodne z priorytetowymi obszarami rozwoju wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Powiatu Lubelskiego:

- Priorytet 1. Rozwinięty rynek pracy i sprawnie funkcjonująca gospodarka,
- Priorytet 2. Lepszy dostęp do infrastruktury i usług publicznych poprawiających jakość życia mieszkańców,
- Priorytet 3. Sprawna i przyjazna dla ludzi i biznesu administracja.

Wyznaczone w Lokalnym Programie Rewitalizacji cele koncentrują się na trzech głównych obszarach: przestrzenno-środowiskowym, społecznym i gospodarczym, a zatem wpisują się w powyższe priorytety.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jabłonna

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jabłonna określa główne kierunki rozwoju przestrzennego. Cele i przedsięwzięcia niniejszego LPR muszą być komplementarne z postanowieniami studium.

W Studium ustalone zostały następujące priorytety rozwojowe:

- tworzenie kompleksowych systemów podbudowy ekonomicznej i organizacyjnej dla realizacji inwestycji podnoszących rangę gminy i wspierających istniejące i nowe formy działalności gospodarczej,
- tworzenie warunków technicznych (w tym rozbudowa infrastruktury technicznej) dla racjonalnego i zrównoważonego rozwoju struktury gminy przy zapewnieniu poprawy standardów istniejących już wsi i zespołów mieszkaniowych,
- stworzenie dobrej gospodarki nieruchomościami i zasobami gminy – w tym rozbudowa bazy oświatowej i sportowej.

Cele rewitalizacji określone w niniejszym dokumencie są spójne z powyższymi priorytetami, gdyż postulują rozwój przestrzeni w wymiarze funkcjonalnym (poprawa ładu przestrzennego i stanu środowiska przyrodniczego), społecznym (poprawa dostępności do usług publicznych) i gospodarczym (wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i przedsiębiorczości mieszkańców gminy).

3 Opis stanu środowiska naturalnego Gminy Jabłonna na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

3.1 Istniejący stan środowiska

W Prognozie przeprowadzono analizę przyrodniczą obszaru rewitalizacji, z uwagi na konieczność określenia oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na funkcjonowanie środowiska naturalnego. W poszczególnych częściach charakterystyki obszaru odnoszono się do terenu całej Gminy Jabłonna.

3.1.1 Powietrze atmosferyczne

Na poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu mają wpływ:

- wielkość napływowej i lokalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- warunki klimatyczne,
- topografia terenu,

Brak punktów pomiarowych oraz sieci monitorujących stężenie zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery na terenie gminy Jabłonna utrudnia ocenę jakości powietrza. Źródła informacji na temat jakości powietrza pochodzą głównie z raportów Wojewódzkiego Inspektoratu

Ochrony Środowiska w Lublinie. Średnie dane roczne, dobowe i jednogodzinne stężeń poszczególnych gazów to wynik oszacowania wielkości zanieczyszczeń na podstawie punktów pomiarowych rozlokowanych na terenie regionu lubelskiego. Powietrze atmosferyczne jest czynnikiem, który w sposób bezpośredni decyduje o warunkach życia człowieka. Na terenie gminy tło zanieczyszczeń powietrza kształtują źródła naturalne i antropogeniczne. Źródła naturalne mają główny udział w opadzie pyłu. Są nimi: pola uprawne (z których wywiewany jest pył, w tym pył lessowy, który powstaje w wyniku erozji wietrznej wierzchowin, szczególnie silnej w okresie długotrwałej suszy letniej), roślinność (źródło pyłków roślinnych, których stężenie w powietrzu nasila się w porze kwitnienia traw i drzew) oraz drogi (z których wskutek ruchu samochodowego jest porywany pył). Wśród antropogenicznych źródeł zagrożenia powietrza wymienia się:

- punktowe tzw. emisja punktowa - pochodząca ze źródeł zorganizowanych, powstająca głównie w wyniku energetycznego spalania paliw i przemysłowych procesów technologicznych,
- liniowe tzw. emisja liniowa – komunikacyjna, pochodząca głównie z transportu samochodowego, kolejowego, wodnego i lotniczego, w której poszczególne odcinki drogi rozpatrywane są jako emitery liniowe,
- powierzchniowe tzw. emisja powierzchniowa – której głównym źródłem są paleniska domowe, gromadzenie oraz utylizacja ścieków i odpadów.

Na terenie gminy, poza zanieczyszczeniami powietrza napływającymi na jej teren z terenów ościennych największy udział w zanieczyszczeniu powietrza ma emisja powierzchniowa i w mniejszym stopniu emisja liniowa.

Standardy oceny jakości powietrza określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomu niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 0 poz. 1031). Teren Gminy należy do lubelskiej strefy oceny jakości powietrza. W poniższych tabelach przedstawiono wyniki oceny i klasyfikacji strefy według kryteriów ochrony zdrowia i roślin.

Tabela nr 1. Klasa strefy uzyskana w ocenie jakości powietrza za 2015 r. dokonanej ze względu na ochronę zdrowia

Nazwa strefy	Kod strefy	Zanieczyszczenia podlegające ocenie											
		C ₆ H ₆	PM _{2,5}	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	CO	Pb	As	Cd	Ni	B/ą/p	O ₃
Lubelska	PL0602	A	C	A	A	C	A	A	A	A	A	C	A

Źródło: WIOŚ Lublin

Tabela nr 2. Klasa strefy uzyskana w ocenie jakości powietrza za 2015 r. dokonanej ze względu na ochronę roślin

Nazwa strefy	Kod strefy	Zanieczyszczenia podlegające ocenie		
		SO ₂	NO _x	O ₃
lubelska	PL0602	A	A	A

Źródło: WIOŚ Lublin

Strefa lubelska w ocenie jakości powietrza za 2015 r. dokonanej ze względu na ochronę zdrowia została zaliczona do klasy C ze względu na zanieczyszczenie powietrza pyłem PM10, PM2,5 oraz benzo/a/pirenu. Stężenia benzenu, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i ozonu zostały zaliczone do klasy A. Ze względu na kryteria mające na celu ochronę roślin, dla wszystkich zanieczyszczeń strefę lubelską zaliczono do klasy A.

Ze względu na swój w większości rolniczy charakter, obszar gminy nie jest obszarem zagrożonym pod względem zanieczyszczenia powietrza. Na ich terenie brak jest większych zakładów przemysłowych, emitujących zanieczyszczenia gazowe czy też pyły. Stąd też głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są zanieczyszczenia komunikacyjne – liniowe oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji.

3.1.2 Wody powierzchniowe

Gmina Jabłonna cechuje się ubóstwem wód powierzchniowych. Pod względem hydrograficznym obszar gminy znajduje się głównie w środkowowschodniej części dorzecza Bystrzycy. Gmina położona jest w zlewni górnej Czerniejówki, jedynie południowo-wschodnie krańce znajdują się w zasięgu dorzecza Radomirki. Kluczowym elementem sieci rzecznej jest Czerniejówka, przecinająca gminę w układzie południkowym, wraz ze swoim prawostronnym dopływem – Skrzyniczanką. Źródła Czerniejówki znajdują się w miejscowości Piotrków Pierwszy. Trzecim ciekim wodnym na obszarze gminy jest Potok spod Tuszowa, który również bierze swój początek z czterech źródeł. Ponadto w gminie znajdują się stawy przepływowe.

Wielkość zasobów wodnych zależy głównie od zasilania atmosferycznego. Średni przepływ Czerniejówki przy opuszczeniu granic gminy wynosi zaledwie 0,24 m³/s. Przepływy pozostałych cieków wodnych wahają się w granicach od kilkunastu do kilkudziesięciu litrów wody na sekundę.

Obszar Gminy Jabłonna znajduje się w obrębie kilku Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), z których niektóre są zagrożone derogacją. JCWP na terenie gminy zaliczamy:

PLRW2000624669 Czerniejówka -wody Czerniejówki na terenie Jabłonna zakwalifikowano do II klasy czystości. Obecne zaniedbania gmin leżących nad Czerniejówką doprowadziły do zamulania i zarastania koryta oraz źródeł, a także do degeneracji biologicznej spowodowanej zanieczyszczeniami.

Dla zachowania walorów hydrograficznych zlewni (nierzadko o dużym znaczeniu dla rekreacji), w celu ochrony ilościowej i jakościowej zasobów wodnych ustanawia się, jako formę planistycznej ochrony hydrosfery, projektowane obszary ochronne zlewni wód powierzchniowych. Gospodarowanie na terenie zlewni chronionych powinno uwzględniać:

- ochronę mokradeł, w tym dolin rzecznych oraz pozadoliny podmokłości, bagien i torfowisk przed odwodnieniem;
- konieczność uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej;
- eliminację ognisk zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych;
- wykluczenie lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko i przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, które mogą spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Zakres działań naprawczych, w stosunku do obszaru zdegradowanego, w kwestii środowiskowej powinien dotyczyć rzek zanieczyszczonych i zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych. Priorytetowe działania naprawcze powinny mieć na celu poprawę stanu jakości wód powierzchniowych oraz właściwego funkcjonowania rzek, przywrócenia bądź wzmocnienia funkcji przyrodniczych oraz zapewnienia drożności rzek jako korytarza ekologicznego.

Analizę stanu czystości rzek na terenie Gminy Jabłonna opracowano na podstawie oceny jakości rzek przeprowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie w 2015 roku.

Tabela nr 3. Ocena jakości wód rzecznych Gminy Jabłonna

Rzeka	Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydro morfologicznych	Klasa elementów fizyko chemicznych	STAN / POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN / POTENCJAŁ EKOLOGICZNY w obszarach chronionych	STAN JCW
Czerniejówka	Czerniejówka-Głuszczyzna	III	II	II	UMIARKOWANY		ZŁY

Źródło: WIOŚ Lublin

3.1.3 Wody podziemne

Obszar Gminy Jabłonna położony jest w zasięgu kredowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych –GZWP 406- Zbiornik Niecka Lubelska obejmujący tereny na zachód od doliny Wieprza o pow. 6650km², w tym 1100km², -projektowane Obszary Najwyższej Ochrony i 3310km² – projektowane Obszary Wysokiej Ochrony- zbiornik szczelinowo-porowy o zasobach 1330 tys.m³ /d i średniej głębokości ujęć wynoszącej 85m. GZWP Nr 406 stanowi źródło wody pitnej wysokiej jakości, wymagających prawnej i faktycznej ochrony. Charakteryzuje się wielką powierzchnią, głębokością zbiornika do ok.100 -150m i najczęściej płytkim /od kilku do około 20m/ występowaniem na przeważającym obszarze swobodnego lustra wody, niską naturalną odpornością na infiltrację zanieczyszczeń antropogenicznych, tworzeniem zasobów wód podziemnych przez infiltrację wód opadowych na całym obszarze zbiornika, skierowanym na zewnątrz systemem drenażu naturalnego -do rzek granicznych /Bugu i Wieprza oraz Wieprza i Wisły /i ich dopływów oraz poza SW i N granice zbiornika, szybką wymianą wód w ośrodku skalnym wynikającą ze szczelinowo-porowego charakteru tego ośrodka, wysoką jakością wód podziemnych, rolniczym charakterem regionu o niewielkim stopniu uprzemysłowienia i urbanizacji oraz wysokimi walorami przyrodniczymi. Naturalne warunki ochrony kwalifikują w/w GZWP do obszaru o wysokim poziomie zagrożenia jakości wód podziemnych ze względu na brak nadkładu czwartorzędowego nad wodonością lub jego nieciągłość występowania i znaczną przepuszczalność. Na projektowanym obszarze ochrony nie powinny być kontynuowane lub podejmowane

działania, które stwarzają zagrożenia dla wód podziemnych, natomiast podmioty prowadzące działalność gospodarczą generującą ścieki, odpady lub stwarzające nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska w przypadku awarii powinny być poddawane przeglądom ekologicznym. Szczególnie niebezpieczeństwo dla wód podziemnych stwarzają rozszczelnione cysterny z paliwami, rozszczelnione szamba, niewłaściwie zrealizowane lub niewłaściwie eksploatowane składowiska odpadów. Obszary wychodni utworów kredowych na powierzchnię topograficzną należą do obszarów bardzo silnego zagrożenia, natomiast pozostałe obszary wierzchowinowe z cienkimi pokrywami lessowymi należą do obszarów średniego zagrożenia wód kredowych. Zanieczyszczenia bakteriologiczne i chemiczne z powierzchni terenu, po przejściu przez strefę aeracji i osiągnięciu powierzchni lustra wody, wykorzystując skomplikowany i trudny do rozpoznania system szczelin, mogą migrować na znaczne odległości. Wody podziemne w utworach górnej kredy mają charakter warstwowo - szczelinowy. Występują one w spękanych marglach, wapieniach i opokach. Przepływ wody odbywa się szczelinami, których wielkość i drożność jest różna w zależności od litologicznego typu skał i genezy szczelin /wietrzeniowe, tektoniczne/. Maksymalna strefa zawodnienia, która ma znaczenie dla eksploatacji wód podziemnych posiada miąższość od 100 do 150 m. W strefach dyslokacji nieciągłych rozcinających do różnych głębokości skały węglanowe możliwy jest zasięg krążenia na 200-300m. Na dużych głębokościach na wskutek ciśnienia górotworu szczeliny ulegają zacieśnieniu i utwory górno kredowe można traktować jako bezwodne. Największe dopływy są obserwowane w przedziale 30,0-70,0m i takie głębokości mają w większości studnie wiercone tego rejonu. Wody kredowe posiadają swobodne lustro wody. Lokalne napięcie może być wywołane przez ilastą zwietrzelinę występującą na litej skale, nadkład nieprzepuszczalnych osadów czwartorzędowych lub lite, niespękane bloki masywu skalnego. Kształt kredowego lustra wody zależny jest od morfologii terenu. Statyczne lustro wód kredowych występuje na bardzo zróżnicowanych wysokościach. W dolinach rzecznych stwierdza się je już na głębokości kilku metrów pod powierzchnią terenu. Sporadycznie stwierdzono samowypływy na 1-2m nad powierzchnię terenu. Na wysoczyznach kredowe lustro wody najczęściej występuje na głębokościach 20-40m.

Obszar gminy leży w zasięgu jednolitych części wód podziemnych: JCWPd 89.

JCWPd 89 charakteryzuje się nadwyżką zasobów wód podziemnych w odniesieniu do wielkości poboru, wynoszącego około 50 % wielkości zasobów, przy czym pobór jest skoncentrowany głównie w rejonie Lublina, gdzie jego wielkość ponad dwukrotnie przewyższa wartość modułu zasobów dyspozycyjnych. Na obszarze JCWPd na ogół nie występują zanieczyszczenia wód podziemnych, jedynie lokalnie na obszarze Lublina (w okolicy magazynów paliw płynnych przy ul Zemborzyckiej) stwierdzono zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi. Wody dobrej jakości, wymagają na ogół prostego uzdatniania. Istotnym problemem na obszarze JCWPd 89 jest niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich oraz zanieczyszczenia ze źródeł rolniczych.

3.1.4 Hałas

Hałas określa się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziaływujące za pośrednictwem powietrza na organizm ludzki (w tym na organ słuchu i inne zmysły jak i inne elementy organizmu człowieka). Hałas uważany jest za jeden z czynników zanieczyszczających środowisko. W związku z rozwojem komunikacji, uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją stanowi on dużą uciążliwość dla człowieka. Może powodować częściową lub całkowitą utratę słuchu. Ponadto bywa przyczyną nadciśnienia, zaburzeń nerwowych, zaburzeń w układzie kostno-naczyniowym, wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek.

Ze względu na środowisko oraz źródło generujące, hałas dzielimy na:

- komunikacyjny - generowany jest przez ruch drogowy, kolejowy i lotniczy;
- przemysłowy - generowany jest przez zakłady przemysłowe lub poszczególne maszyny i urządzenia zlokalizowane na ich terenie;
- komunalny - generowany jest:
  - wewnątrz budynków mieszkalnych przez węzły cieplne, kotłownie, stacje transformatorowe, instalacje wodno-kanalizacyjne, windy, dźwigi, zsypy śmieci;
  - przez źródła znajdujące się w środowisku zewnętrznym: sklepy, restauracje, dyskoteki, sygnały instalacji alarmowych, handlowych punktów obwoźnych oraz sygnały dźwiękowe pojazdów uprzywilejowanych itd.

3.1.4.1 Hałas przemysłowy

Uciążliwość hałasu przemysłowego zależy od ilości źródeł powstawania, czasu pracy tych urządzeń/zakładów, stopnia wytłumienia oraz wartości normatywnej dopuszczalnego poziomu hałasu na danym terenie. Na hałas przemysłowy składają się wszelkie źródła dźwięku znajdujące się na terenie zakładu. Rozróżniamy:

- hałas punktowy - źródła hałasu znajdują się na zewnątrz budynków, są to np. wentylatory, sprężarki i inne urządzenia umieszczone na otwartej przestrzeni;
- hałas wtórny - źródła hałasu znajdują się wewnątrz budynków (np. produkcyjnych), gdzie hałas emitowany przez maszyny i urządzenia dostaje się do środowiska przez ściany, strop, drzwi i okna;
- hałas dodatkowy - źródła hałasu znajdują się na zewnątrz budynków i są spowodowane przez obsługę transportową zakładów (transport kołowy) oraz prace dorywcze wykonywane poza budynkami zakładów (np. remonty).

Na terenie Gminy Jabłonna funkcjonują firmy, warsztaty, podmioty gospodarcze, jednostki handlu detalicznego, osoby fizyczne, których działalność kształtuje klimat akustyczny terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących.

3.1.4.2 Hałas komunikacyjny

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach niebędących drogami kolejowymi w tym po torach tramwajowych. Jest to hałas typu liniowego. Stały wzrost ilości pojazdów oraz natężenia ruchu komunikacyjnego spowodował, że zagrożenie hałasem komunikacyjnym jest dużo większe niż hałasem przemysłowym.

Obszar Gminy Jabłonna jest stosunkowo dobrze skomunikowany wewnątrz. Obszar ten pocięty jest siecią dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Zewnętrzny układ infrastruktury drogowej stanowi droga wojewódzka:

- **droga wojewódzka:**
  - droga wojewódzka nr 835 – łącząca Lublin z Biłgorajem i Województwem Podkarpackim. Najdłuższa droga wojewódzka w Polsce licząca 220 km, klasy GP;
  - droga wojewódzka nr 836 – droga wojewódzka klasy Z. Łączy Bychawę (DW834) z węzłem drogowym "Piaski-Zachód" w Kębłowie na zachód od Piask (S12/S17). W Piotrkowie na odległości 1,8 km biegnie razem z drogą wojewódzką nr 835.

Na terenie gminy są także drogi powiatowe, o łącznej długości 50 km i zaliczamy do nich:

- drogi powiatowe

- 2272 L Lublin- Głusk- Skrzynice- Chmiel- Krzczonów,
- 2275 L Czerniejów- Majdan Chmielowski,
- 2280 L Jabłonna - Bychawka,
- 2276L Tuszów- Jabłonna,
- 2269 L Lublin- Bychawa.

Sieć dróg wojewódzkich i powiatowych uzupełniają drogi gminne- 90 km.

Według rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U.2014, poz.112) terenami podlegającymi ochronie akustycznej są tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej, zagrodowej, tereny szpitali, szkół, domów opieki społecznej, uzdrowisk oraz tereny rekreacyjno-wypoczynkowe.

Tabela nr 4. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez straty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalne poziomy hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie wypoczynkowe		Pozostałe objekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$ Przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ Przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq D}$ Przedział czasu odniesienia równy najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ Przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1.	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci lub	61	56	50	40

	młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach				
3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo – usługowe	65	56	55	45
4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tyś. mieszkańców	68	50	55	45

$L_{Aeq D}$ – równoważny poziom hałasu dla pory dnia w decybelach (dB)

$L_{Aeq N}$ – równoważny poziom hałasu dla pory nocnej w decybelach (dB)

Przy ocenie klimatu akustycznego w zakresie hałasu komunikacyjnego wykorzystuje się także opracowaną przez Państwowy Zakład Higieny skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych hałasów komunikacyjnych tj.:

- mała uciążliwość - $L_{Aeg} \leq 52$ dB
- średnia uciążliwość - $52 \text{ dB} < L_{Aeg} \leq 62$ dB
- duża uciążliwość - $63 \text{ dB} < L_{Aeg} \leq 70$ dB
- bardzo duża uciążliwość - $L_{Aeg} > 70$ dB

Hałas komunikacyjny jest głównym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego na terenie gminy. Na drogach Gminy Jabłonna nie prowadzono pomiaru hałasu. Najbliższe pomiary były prowadzone w Lublinie na ul. Krańcowej (przekroczone normy hałasu w dzień i w nocy). Można jedynie domniemywać, że na drogach Gminy Jabłonna normy hałasu nie zostały przekroczone, gdyż ruch pojazdów jest zdecydowanie niższy niż na ulicach w mieście i drogach krajowych.

Przekroczenie norm hałasu dopuszczalnego powoduje pogorszenie warunków akustycznych w obrębie tras komunikacyjnych.

3.1.5 Promieniowanie elektromagnetyczne

Wśród zidentyfikowanych, szkodliwych dla środowiska, rodzajów promieniowania powodowanego działalnością człowieka, wyróżnia się :

- **promieniowanie jonizujące**, pojawiające się w wyniku użytkowania zarówno wzbogaconych, jak i naturalnych substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- **promieniowanie niejonizujące**, pojawiające się wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, radiostacji, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, urządzeń łączności, domowego sprzętu elektrycznego, elektronicznego itp., nadmierne dawki promieniowania działają szkodliwie na człowieka i inne żywe organizmy, stąd ochrona przed szkodliwym promieniowaniem jest jednym z ważnych zadań ochrony środowiska.

Znaczenie oddziaływania promieniowania niejonizującego w ostatnich latach rośnie. Powodowane jest to przez rozwój radiokomunikacji oraz powstawanie coraz większej liczby stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych (operatorów publicznych i komercyjnych). Dodatkowymi źródłami promieniowania niejonizującego są stacje bazowe telefonii komórkowej, systemów przywoławczych, radiotelefonicznych, alarmowych komputerowych itp., pokrywających coraz gęstsza siecią obszary dużych skupisk ludności, jak również coraz powszechniej stosowane radiotelefony przenośne.

Wymieniony rozwój źródeł pól elektromagnetycznych powoduje zarówno ogólny wzrost poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, jak też zwiększenie liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania. Należy jednak stwierdzić, że wzrost poziomu tła elektromagnetycznego nie zwiększa istotnie zagrożenia dla środowiska i ludności. W dalszym ciągu poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Nie dotyczy to jednak pól elektromagnetycznych w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, które lokalnie, w odległościach zależnych od mocy, częstotliwości i konstrukcji stacji, mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym. Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne. W przepisach obowiązujących w Polsce ustalone są dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego na terenach dostępnych dla ludzi. Szczególnej ochronie podlegają obszary zabudowy mieszkaniowej, a także obszary, na których zlokalizowane są szpitale, żłobki, przedszkola, internaty.

Na terenie Gminy Jabłonna Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie nie przeprowadził badań wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego. Wartości PEM były badane w 2014 roku na sąsiednich obszarach i wyniki przedstawiały się następująco:

- Lublin ul. Obywatelska - 0,15 V/m,
- Lublin ul. Słowińskiego - 0,07 V/m
- Lublin Al. Kraśnicka – 0,33 V/m

Analiza wyników badań przeprowadzonych na sąsiednim obszarze nie wykazała przekroczeń dopuszczalnej wartości składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego wynoszącej 7 V/m, określonej w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883). W związku z powyższym można domniemywać, że na analizowanym obszarze te wartości także nie są przekroczone.

3.1.6 Budowa geologiczna i gleby

Gmina Jabłonna położona jest na Wyżynie Lubelskiej w obrębie Wyniosłości Giełczewskiej, na wschód od Wisły. Cechą charakterystyczną regionu jest występowanie

zwartych pokryw lessowych. Łagodne garby wyżyny wznoszą się od 180 do 300 m .p.m. W marglach kredowych występują szczeliny, którymi krążą wody podziemne, wydostające się niekiedy na powierzchnię źródłami.

Pod względem jakości zasobów glebowych gminę Jabłonna można zaliczyć do gmin o średnich warunkach agroekologicznych. Przeważają żyzne gleby brunatne i rędziny rozwinięte na podłożu lessowym. Około 70% użytków rolnych stanowią gleby klasy III, natomiast 26% - gleby klasy IV. Nieco ponad 6% użytków sklasyfikowano w II klasie bonitacyjnej. Klasy V i VI stanowią zaledwie 1,5% całkowitego areału gruntów ornych. Nie występują w gminie gleby najlepsze klasy I i najłabsze klasy VIz¹. Lasy i grunty zakrzaczone zajmują 352,42 ha, większość z nich usytuowana jest na gruntach klasy II i III (prawie 65 %).

Badania jakości gleb ornych realizowane w ramach programu „Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2010 – 2012” prowadzone były przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i sfinansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Na omawianym terenie nie było zlokalizowanych punktów pomiarowo badawczych. Najbliższy był w miejscowości Wierzchowiska Drugie w gminie Piaski i Strzeszkowicach Dużych gmina Niedzwica Duża. Badany profil glebowy wykazał duże zróżnicowanie zasobności w przyswajalne formy składników nawozowych (fosfor, potas, magnez) wynikające z warunków naturalnych oraz stosowanego poziomu nawożenia. Nie wykazano pogorszenia wskaźników zasobności gleb w P, K i Mg. Gleby użytków rolnych nie były nadmiernie zasolone i zanieczyszczone siarką. Zawartości siarki przyswajalnej w zdecydowanej większości profili były niskie, co w przypadku wrażliwych roślin może skutkować deficytami siarki. Gleby użytków rolnych nie były zanieczyszczone metalami śladowymi i WWA. W przypadku niklu, chromu, baru i kobaltu nie zaobserwowano przekroczeń dopuszczalnych zawartości. W przypadku żadnego z analizowanych pierwiastków śladowych nie zaobserwowano, na przestrzeni 15 lat, trendu akumulacji w warstwie powierzchniowej gleb obszarów użytkowanych rolniczo.

Wyniki badań potwierdzają potrzebę wprowadzenia programów wapnowania oraz systemów produkcji i agrotechniki sprzyjających gromadzeniu materii organicznej w glebie. Zakwaszenie gleb oraz niedostatek próchnicy są istotniejszymi zagrożeniami dla jakości gleb niż poziom potencjalnie toksycznych zanieczyszczeń.

3.1.7 Warunki klimatyczne

Klimat gminy posiada cechy klimatu przejściowego: umiarkowanego kontynentalnego i klimatu morskiego, jednocześnie charakteryzuje się podwyższoną wilgotnością w porównaniu z pozostałą częścią województwa lubelskiego. Ścieranie się mas powietrza powoduje dużą zmienność stanów pogody. Przeważają wiatry zachodnie, słabe i bardzo słabe. Największy wpływ na cechy klimatu lokalnego ma rzeźba. Wyraźne zróżnicowanie klimatyczne występuje pomiędzy dolinami rzecznyymi i terenami wierzchowinowymi. Zarysowuje się lokalne zróżnicowanie podstawowych elementów meteorologicznych w zależności od nachylenia terenu i ekspozycji. Obszary wierzchowinowe są dobrze przewietrzane, charakteryzują się większymi prędkościami wiatru. Powietrze w dolinie rzeki Czerniejówka oraz w suchych dolinach i obniżeniach ma większą wilgotność względną.

¹ Strategia Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2015-2022

3.1.8 Ochrona przyrody i roślinność

Gmina Jabłonna jest jednostką o niezwykłych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, znaczną część powierzchni gminy stanowią tereny prawnie chronione. Jabłonna jest gminą o największej powierzchni obszarów prawnie chronionych wśród wszystkich gmin powiatu lubelskiego. Łączna powierzchnia obszarów chronionych na terenie gminy wynosi 8 631 ha (66% powierzchni całkowitej), z czego 7 150 ha to obszary chronionego krajobrazu, 1 481 ha zajmuje park krajobrazowy, a 34,4 ha – rezerwat przyrody².

W granicach gminy Jabłonna występują następujące formy ochrony przyrody, wyznaczone na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody: parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, rezerwat przyrody, pomniki przyrody i obszary Natura 2000.

3.1.8.1 Obszary NATURA 2000

Olszanka

Kod obszaru PLH060012, powierzchnia 10,97 ha

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Obszar o powierzchni 8,8 ha, leżący na wysokości od 237 do 256 m n.p.m. położony w południowej części Wyniosłości Giełczewskiej. Zajmuje fragmenty zboczy wzgórz ostańców o ekspozycji południowo-zachodniej i północno-wschodniej, których kąt nachylenia wynosi około 5 stopni. W 98% obszar porasta naturalny las dębowy o charakterze grądu - siedlisko z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. W drzewostanie występuje bardzo dużo okazów dębu szypułkowego, których wiek szacowany jest na około 200 lat; część okazów posiada rozmiary kwalifikujące je jako drzewa pomnikowe.

Zagrożenia:

Największym zagrożeniem jest brak naturalnych odnowień dębu szypułkowego i sąsiedztwo pól stwarzające niebezpieczeństwo przenikania herbicydów.

Istniejące formy ochrony przyrody: Olszanka- rezerwat przyrody, Krzczonowski Park Krajobrazowy- park krajobrazowy.

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych (z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*): grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum).

Chmiel

Kod obszaru PLH060001, powierzchnia 25,8 ha

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Obszar ostoi to rezerwat przyrodniczy Chmiel o powierzchni niewiele ponad 25 ha, położony w województwie lubelskim, w południowej części Wyniosłości Giełczewskiej. Cechą

² wg danych BDL GUS 2014 r.

charakterystyczną tego terenu jest obecność tzw. ostańców denudacyjnych. W skład obszaru wchodzi zbocza rozległego wzniesienia o wysokości 265 m n.p.m. opadające w kierunku wschodnim i południowym. Ostoja pokryta jest całkowicie lasem, z przewagą lasu liściastego. Rezerwat Chmiel utworzony został dla zachowania cennego, dwustuletniego drzewostanu dębowego (przede wszystkim dębu szypułkowego) o charakterze grądu z udziałem buka. Drzewostan ten znajduje się na północno - wschodniej granicy naturalnego zasięgu występowania dębów szypułkowych. Jest to jeden z nielicznych rezerwatów w województwie lubelskim z tak doskonale zachowanym fragmentem takiego lasu. Występujące tu lasy posiadają bogate podszycie i runo, w których obok pospolitych gatunków rosną gatunki rzadkich i zagrożonych roślin chronionych dyrektywą siedliskową: wawrzynek wilczełyko, lilia złotogłów, gnieźnik leśny, parzydło leśne i podkolan biały.

Zagrożenia:

Podstawowym zagrożeniem ostoi jest brak naturalnych odnowień dębu szypułkowego. Z tego też względu, powstały rezerwat ma charakter również nasienny. Zagrożenie dla ostoi stanowi pozbywanie się opadów z zagrożeń domowych.

Istniejące formy ochrony przyrody: Chmiel - rezerwat przyrody, Krzczonowski Park Krajobrazowy- park krajobrazowy.

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych (z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*): grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum).

3.1.8.2 Park Krajobrazowy

Krzzonowski Park Krajobrazowy- został utworzony w 1990 roku dla ochrony charakterystycznego krajobrazu centralnej części Wyżyny Lubelskiej. Krzczonowski Park Krajobrazowy obejmuje południowo-wschodni fragment gminy Jabłonna o powierzchni 1 481 ha³. Faliste wzniesienia, głęboko wcięte doliny rzek i wąwozy erozyjne to niezwykle urodzive krajobrazowo formy rzeźby terenu parku. Wzgórza na terenie Parku zbudowane są z twardych, odpornych na erozję piaskowców krzemionkowych i wznoszą się jako charakterystyczne ostańce. Najwyższym wzniesieniem parku jest Boży Dar o wysokości 306,7 m n.p.m., natomiast najlepszym punktem widokowym z którego roztacza się piękny krajobraz jest Szabałowa Góra o wysokości 285 m n.p.m.

Specyfiką Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego jest fakt, że wraz z otuliną jest najważniejszym obszarem źródłiskowym na Lubelszczyźnie. Silnych źródeł jest tu aż 45, w tym kilkanaście źródeł grupowych, skupiających od 4 do 19 wypływów. Źródła położone są głównie w dolinach rzek Giełczwi, Radomirki i Olszanki. Są to główne ciek wodne parku, ich doliny w dużej mierze zachowały naturalny charakter i mają dużą wartość przyrodniczą w silnie zmienionym krajobrazie rolniczym.

Największą powierzchnię w parku – 70%, ze względu na obecność gleb dobrej klasy, stanowią grunty orne. Drugie co do wielkości zajmowanej powierzchni parku są lasy, które stanowią ok. 25 %. Bardzo ważnym elementem Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego są fragmenty ocalałych powierzchni dawnych puszczy pokrywających znaczną część Wyżyny Lubelskiej. Szczególnie cenny jest tutaj 200-letni drzewostan dębu szypułkowego z udziałem

³ http://www.parki.lubelskie.pl/parki_krajobrazowe/krzczonowski.html

buka, który znajduje się na północno-wschodniej granicy swojego naturalnego zasięgu. Lasy parku tworzą dwa kompleksy. Pierwszy z nich to Las Chmielowski z dwoma rezerwatami „Chmiel” i „Olszanka” rozciągający się w północno-zachodniej części Parku między wsiami Piotrkówek i Majdan Policki. Drugi, mniejszy to Las Królewski podzielony na kilka mniejszych fragmentów, położony w centralnej części Parku między dolinami Radomirki i Giełczwi. W kompleksie tym utworzono rezerwat „Las Królewski”. W lasach parku przeważają drzewa liściaste z udziałem grabu, lipy i dębu, występują też bory mieszane i ciepłolubne dąbrowy świetliste. Spotkamy tutaj rzadkie rośliny m.in.: podkolan biały i zielonawy, lilia złotogłów, jaskier kaszubski, wawrzynek wilczełyko, miodownik melisowaty. Wśród grzybów możemy spotkać w parku interesujące okazy m.in. szmaciaka gałęzistego i sromotnika bezwstydnego. W parku występują liczne gatunki ptaków chronionych, m.in. kruki, myszołowy, grubodzioby, wilgi, dzięcioły czarne, pełzaczka leśna, perkozki, perkozy rdzawoszyje; a także płazów: rzekotki drzewne, ropuchy szare oraz kumaki nizinne. Wśród ssaków na uwagę zasługuje wydra i bóbr oraz nietoperze: mopek i gacek brunatny.

3.1.8.3 Obszary Chronionego Krajobrazu

Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu- obszar obejmujący 19 510 ha pomiędzy korytami rzek Bystrzyca i Czerniejówka, jest to teren o bardzo urozmaiconej rzeźbie terenu, licznych źródłach i dolinach rzecznych oraz dużych walorach botanicznych, jest intensywnie wykorzystywany do celów rekreacyjnych i wypoczynkowych; posiada duże walory botaniczne i zróżnicowane cenne ekosystemy. Bogata flora roślin naczyniowych reprezentowana jest przez około 1000 gatunków. Występuje ponad 100 gatunków roślin rzadkich i chronionych: wisienka karłowata, orlik pospolity, zawilec wielkokwiatowy, wężymord stepowy, aster gawędka. Cechą charakterystyczną tego rezerwatu jest występowanie okazałych egzemplarzy lip drobnolistnych i dębów szypułkowych. W zaroślach u podnóża skarpy zlokalizowano purchawicę olbrzymią – największy i jeden z najrzadszych grzybów w Polsce. Można tu spotkać zimorodka, kilka gatunków dzięcioła, kowalika, czaplę, błotniaka stawowego i parę innych ptaków drapieżnych. Około 54% terytorium gminy Jabłonna (7 150 ha) leży w granicach Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu⁴;

3.1.8.4 Rezerwaty przyrody

Rezerwat Przyrody Olszanka –rezerwat leśny o powierzchni 8,75 ha, mający na celu zachowanie starodrzewu dębowego z domieszką grabu i sosny oraz wieloma chronionymi gatunkami roślin w runie⁵;

Rezerwat Przyrody Chmiel– rezerwat leśny o powierzchni 25,7 ha, mający na celu zachowanie zespołu grądu z drzewami pomnikowymi oraz kresowego stanowiska buka⁶, obok pospolitych gatunków roślin runa, w rezerwacie występują taksony chronione, zagrożone i rzadkie w regionie;

3.1.9 Zabytki i dobra materialne

⁴ <http://www.powiatlubelski.pl/miejsca/jablonna/czerniejowski-obszar-chronionego-krajobrazu/>

⁵ Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 22 kwietnia 1983 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody

⁶ ibidem

Obecnie na terenie Gminy Jabłonna występują trzy zabytki kultury materialnej, należą do nich:

- kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca z wyposażeniem wnętrza w zabytki ruchome, otaczający drzewostan w granicach cmentarza kościelnego, ogrodzenie- miejscowość Czerniejów,
- zespół pałacowo-parkowy: pałac wraz z oryginalnym wyposażeniem (piece, posadzki, stolarka, supraporty, fasety, rozety), park, stawy, pozostałości alei dojazdowej, budynek gospodarczy zwany Domkiem Ogrodnika – miejscowość Jabłonna Majątek,
- cmentarz wojenny z I wojny światowej- miejscowość Piotrków Drugi,

4. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016- 2023”

Realizacja ustaleń projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji przyczyni się do zrównoważonego wzrostu gminy poprzez adresowane wsparcie dla przedsięwzięć w celu rozwiązania zidentyfikowanych problemów społecznych, przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych gminy. Program Rewitalizacji zakłada koncentrację działań rozwojowych samorządu gminy w określonych sferach strategicznej interwencji. Brak ich realizacji może negatywnie oddziaływać na dalszy rozwój gminy. Największe efekty powinno się uzyskać w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowej. Do potencjalnych zmian zachodzących w gminie w przypadku braku realizacji założeń zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji zalicza się:

- pogorszenie się sytuacji gospodarczej w gminie, poprzez zmniejszenie się jej atrakcyjności dla inwestorów i brak powstawania nowych firm, czego konsekwencją będzie wzrost bezrobocia, co z kolei przyczyni się do pogorszenia jakości życia mieszkańców;
- pogorszenie lokalnego krajobrazu w wyniku braku rewitalizacji obszarów zdegradowanych;
- pogorszenia atrakcyjności gminy związanej z brakiem wystarczającej liczby ośrodków pełniących funkcje kulturalne i rekreacyjne;
- wzrost niezadowolenia mieszkańców, spowodowany ograniczoną możliwością spędzania czasu wolnego;
- pogorszenie atrakcyjności gminy przez wzrost degradacji obiektów zabytkowych i pozostałych budynków;
- wzrost zanieczyszczenia powietrza poprzez brak realizacji zadań z zakresu termomodernizacji budynków;
- ograniczony dostęp do właściwej infrastruktury, usługowej, oświatowej, kulturalnej i rekreacyjno-wypoczynkowej;
- pogorszenie jakości wód powierzchniowych;
- powiększające się zagrożenie dotyczące bezpieczeństwa mieszkańców.

5. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym i krajowym istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby w jakich te cele i problemy środowiska zostały uwzględnione podczas jego opracowania

5.1 Ocena spójności celów Lokalnego Programu Rewitalizacji z celami ustanowionymi w dokumentach rangi międzynarodowej

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. (komunikat Komisji Europejskiej z dnia 3.03.2010 r.)

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety: rozwój inteligentny, rozwój zrównoważony oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

Rozwój inteligentny to rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji. Realizacja tego priorytetu wymaga podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy w Unii, pełnego wykorzystania technologii informacyjno - komunikacyjnych, a także wdrażania innowacji w formie produktów i usług, które służyć będą wzrostowi gospodarczemu, tworzeniu nowych miejsc pracy i rozwiązywaniu problemów społecznych w Europie i na świecie.

Rozwój zrównoważony oznacza wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Jako główne cele wskazuje się: przeciwdziałanie zmianom klimatu poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, rozwój technologii przyjaznych środowisku, poprawę efektywności energetycznej oraz większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Dzięki takiemu podejściu Europa będzie mogła prosperować w niskoemisyjnym świecie ograniczonych zasobów, jednocześnie zapobiegając degradacji środowiska, utracie bioróżnorodności i niezrównoważonemu wykorzystywaniu zasobów.

Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu oznacza wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Niezbędne jest wzmocnienie pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje oraz modernizowanie rynków pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej, zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz zmniejszenie nierówności w obszarze zdrowia.

„Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna” będzie wspierać osiągnięcie celów Strategii „Europa 2020” w obrębie wszystkich trzech priorytetów, a wspieranie to będzie odbywać się równolegle na wielu płaszczyznach.

Europejski program walki z ubóstwem

Program ma na celu zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były dostępne dla całej społeczności a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa.

Spójność obu dokumentów przejawia się tym, że rewitalizacja projektów zawartych w LPR przyczyni się do włączenia osób ubogich i wykluczonych społecznie w aktywne życie społeczne.

Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego

Decyzja 1600/2002 WE ustala zadania i obszary priorytetowe w zakresie:

- działania w sprawie przyrody i różnorodności biologicznej,
- działania w sprawie środowiska naturalnego, zdrowia i jakości życia,
- przeciwdziałanie zmianom klimatycznym,
- działanie w sprawie zagadnień międzynarodowych,
- działanie w sprawie zrównoważonego wykorzystania i gospodarowania zasobami naturalnymi i odpadami.

Spójność obu dokumentów przejawia się:

- w odniesieniu do klimatu- realizacją celu strategicznego ze sfery środowiskowej: Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych i poszanowanie środowiska przyrodniczego,
- w odniesieniu do środowiska naturalnego- dążeniem do wysokiego poziomu ochrony wód powierzchniowych i gruntowych poprzez rozwój kanalizacji sanitarnej, a także dążeniem do osiągnięcia lepszej jakości powietrza poprzez termomodernizację obiektów użyteczności publicznej,
- w odniesieniu do przyrody- uwzględnienie obszarów chronionych, realizacją celu strategicznego ze sfery środowiskowej: Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych i poszanowanie środowiska przyrodniczego.

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywa siedliskowa)

Celem Dyrektywy jest zachowanie siedlisk naturalnych i gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty w stanie sprzyjającym ochronie lub w celu odtworzenia takiego stanu. Dyrektywa wspiera zachowanie różnorodności biologicznej z uwzględnieniem wymagań gospodarczych, społecznych, kulturalnych i regionalnych. Dla realizacji celu, na terenie wszystkich państw UE wyznaczane są specjalne obszary ochrony, tworzące spójną europejską sieć ekologiczną (Sieć Natura 2000). Sieć, złożona z terenów, na których znajdują się typy siedlisk przyrodniczych wymienione w załączniku I Dyrektywy i siedliska gatunków wymienione w załączniku II, umożliwi zachowanie tych typów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków we właściwym stanie ochrony w ich naturalnym zasięgu lub, w stosownych przypadkach, ich odtworzenie. Państwa członkowskie zobowiązane są do podjęcia odpowiednich działań, w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia niepokojenia gatunków, dla których obszary te zostały wyznaczone. Plany lub przedsięwzięcia, które nie są bezpośrednio związane lub konieczne do zagospodarowania obszaru Natura 2000, ale które mogą na nie w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlegają odpowiedniej ocenie ich skutków dla danego obszaru, z punktu widzenia założeń jego ochrony.

Przewidziane w LPR działania na rzecz ochrony poprawy jakości wód w znaczący sposób przyczyniać się będą do osiągnięcia celów Dyrektywy. Jednocześnie realizacja przedsięwzięć polegających na budowie lub modernizacji dróg, a także niektórych przedsięwzięć z zakresu zagospodarowania terenu wzdłuż rzeki Czerniejówki mogą osłabić cele środowiskowe zawarte w Dyrektywie, wchodząc w konflikt z ochroną siedlisk i gatunków, szczególnie w przypadku realizacji działań na obszarach Natura 2000 lub w ich otoczeniu. Ponieważ we wskazanych wyżej obszarach, LPR przewiduje działania, które mogą osłabiać osiągnięcie celów Dyrektywy, konieczne jest wprowadzenie do tekstu dokumentu zapisów gwarantujących, że rozwój infrastruktury technicznej (transportowej, energetycznej, komunalnej, przeciwpowodziowej), a także rozwój turystyki, będą odbywać się z uwzględnieniem potrzeb zachowania różnorodności biologicznej, zrównoważonego użytkowania zasobów przyrody oraz wymogów ochrony obszarów cennych przyrodniczo, w tym ich integralności i spójności.

Biorąc pod uwagę ochronę funkcji ekologicznych terenów oraz siedlisk i gatunków hydrogenicznych i wyeliminowanie kolizji dróg twardych ze szlakami migracyjnymi (korytarze ekologiczne) lub miejscami rozrodu i regularnego przebywania fauny z jednoczesną poprawą bezpieczeństwa użytkowników dróg wskazane jest przeprowadzenie audytów przyrodniczych w celu identyfikacji obszarów problemowych i zaproponowania właściwych rozwiązań chroniących na etapie opracowywania inwestycji (np. właściwe przepusty wodne zgodne z wymogami przepustów ekologicznych dla zwierząt stosowanie rozwiązań, które zapewnią ochronę wód powierzchniowych i podziemnych).

5.2 Ocena spójności celów Strategii z celami ustanowionymi w dokumentach krajowych

Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Zapisy Polityki ekologicznej państwa – dokumentu wskazanego w ustawie z dn. 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2008 nr 25 poz. 150 ze zm.) jako ustanawianego w celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska w kraju – obejmują działania: o charakterze systemowym (uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, zarządzanie środowiskowe, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, rozwój badań i postęp techniczny, odpowiedzialność za szkody w środowisku, aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym), ukierunkowane na ochronę zasobów naturalnych (ochrona przyrody, ochrona i zrównoważony rozwój lasów, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona powierzchni ziemi, gospodarowanie zasobami geologicznymi) oraz poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (środowisko a zdrowie, jakość powietrza, ochrona wód, gospodarka odpadami, oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych, substancje chemiczne w środowisku). W obrębie każdego zagadnienia problemowego wskazany został główny cel lub cele o charakterze strategicznym – w ramach celów średniookresowych do 2016 r. – oraz kierunki działań na lata 2009-2012 wynikające z diagnozy stanu wyjściowego. Zamierzenia i planowane kierunki działania w obszarze ochrony środowiska nie tylko stanowią kontynuację prac podejmowanych wcześniej, ale wpisują się również w priorytety w skali Unii Europejskiej.

Analiza spójności celów środowiskowych Polityki ekologicznej państwa z celami LPR wskazuje na spójność przede wszystkim w ramach kierunku skoncentrowanego na współpracy w zakresie ochrony środowiska i zabezpieczaniu przed sytuacjami kryzysowymi. Nieliczne zdiagnozowane potencjalne konflikty związane są głównie z „osłabiającym” wpływem na poszczególne cele środowiskowe kierunków związanych z rozbudową

infrastruktury, w tym infrastruktury wodnej i turystycznej, która najczęściej stoi w sprzeczności z ochroną przyrody i ochroną wód. Osłabienie niektórych celów może być również skutkiem rozwoju turystyki. Ostateczny wpływ zapisów LPR na cele Polityki ekologicznej państwa będzie jednak uzależniony przede wszystkim od sposobu realizacji zapisanych działań, ich zakresu, czy uwzględnienia na etapie wdrożeniowym niezbędnych wymogów ochrony środowiska. Zakres oczekiwanej niespójności będzie więc najprawdopodobniej mniejszy, a przedstawione wnioski mają charakter ostrzegawczo-zapobiegawczy i wynikają z ogólnego niejednokrotnie charakteru zapisów LPR. Ograniczenie potencjalnych niespójności możliwe jest poprzez uwzględnienie w dokumentach zapisów gwarantujących rozwój infrastruktury, inwestycji i turystyki przy uwzględnieniu wymogów zrównoważonego użytkowania środowiska przyrodniczego oraz ochrony różnorodności biologicznej i obszarów cennych przyrodniczo, w tym ich integralności i spójności. W przypadku imprez sportowych znacznej rangi kluczową kwestią pozostaje ich charakter, a przede wszystkim lokalizacja – poza obszarami o szczególnych walorach przyrodniczych.

Strategia rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014 - 2020 z perspektywą do 2030 roku

Strategia rozwoju Województwa Lubelskiego jako najważniejszy dokument strategiczny regionu jest zapisem świadomych wyborów społeczności regionu, zorientowanych na rozwiązanie głównych problemów i utrzymanie województwa na ścieżce trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz podnoszenie konkurencyjności. Obraz Województwa Lubelskiego jako regionu zapewniającego dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie, o nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie gospodarce oraz istotnego partnera w procesie rozwoju Europy stanowi wizję dokumentu której osiągnięcie w roku 2020 wymaga skoncentrowania działań realizowanych w regionie w trzech celach strategicznych. W horyzoncie 2020 r. strategiczne cele rozwoju regionu lubelskiego, których realizacji będą służyły działania samorządu województwa, są określone następująco:

- Wzmacnianie urbanizacji regionu,
- Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich,
- Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.

W ramach projektu „Lokalny Program Rozwoju” najsilniejszego wzmocnienia celów dokumentu wojewódzkiego należy oczekiwać w związku z realizacją priorytetów związanych z sektora zdrowia, edukacji oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Dokument ten szczególną uwagę zwraca na wymiar terytorialny podejmowanych działań oraz wzmocnienie i lepsze wykorzystanie potencjałów regionalnych. Do 2020 r. nacisk strategiczny zostanie położony głównie na wzmocnienie potencjałów, które w przyszłości zagwarantują długofalowy rozwój, a nie tylko na alokację środków bezpośrednio w dziedzinie, w których występują największe deficyty.

Projekt LPR wyznacza ramy dla skutecznej interwencji publicznej ukierunkowanej na wyznaczone obszary kryzysowe/ problemowe.

6. Przewidywane oddziaływanie na środowisko

6.1 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody

Projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016 – 2023 wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko ze względu na ujęcie w przedmiotowym dokumencie działań polegających na:

- Uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni centrum gminy Jabłonna w celu poprawy funkcji administracyjnych i reprezentacyjnych oraz przystosowania do pełnienia funkcji turystycznych
- Wytyczenie i oznakowanie tras rowerowych, spacerowych, dydaktycznych, ornitologicznych itd. na terenie Gminy Jabłonna wraz z infrastrukturą towarzyszącą;
- Zagospodarowanie rzeki Czerniejówki w celach rekreacyjnych, wypoczynkowych i turystycznych
- Przebudowa drogi gminnej Jabłonna-Majątek - Jabłonna Pierwsza - Piotrków Drugi (droga równoległa do trasy wojewódzkiej 835)
- Odbudowa zbiornika wodnego w Gminie Jabłonna.

Realizacja tego typu przedsięwzięć nie oznacza jednak wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, lecz kwalifikuje tego typu przedsięwzięcia do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko [w myśl art. 59 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie... w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Ocena na tym etapie będzie miała charakter bardziej szczegółowy, ponieważ znane będą wtedy dokładne parametry przedsięwzięcia. Na etapie strategicznej oceny przeprowadzanej na potrzeby projektu Programu Rewitalizacji, możliwe jest jedynie wstępne oszacowanie wpływu na środowisko, w tym na obszary chronione (obszar NATURA 2000), potwierdzenie lub wykluczenie potencjalnego znaczącego negatywnego oddziaływania.

Z uwagi na fakt, iż na obecnym etapie sporządzania projektu Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna, brak jest precyzyjnych informacji odnośnie parametrów przedsięwzięć realizowanych w ramach projektów rewitalizacyjnych, omówione zostaną prawdopodobne oddziaływania i potencjalny wpływ na środowisko naturalne. Na potrzeby identyfikacji potencjalnego wpływu na środowisko przyjęto, iż realizacja projektów rewitalizacyjnych wiązać się będzie z zajęciem terenu pod zabudowę kubaturową i niezbędny dla jej obsługi

Poniżej w tabeli wymieniono najistotniejsze zidentyfikowane problemy środowiskowe Gminy Jabłonna.

Tabela nr 5. Zidentyfikowane problemy środowiskowe Gminy Jabłonna

Komponent Środowiska	Zidentyfikowane problemy środowiskowe
Ludzie	- duży poziom wydatków na pomoc społeczną, - niska świadomość ekologiczna mieszkańców,

	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystna struktura demograficzna, - postępujący proces suburbanizacji
Różnorodność biologiczna, fauna i flora, obszary chronione	<ul style="list-style-type: none"> - zanieczyszczenie wód podziemnych i powierzchniowych, - nadmierna presja turystyczna na niektórych obszarach, - zaniechanie prowadzenia gospodarki rolnej (zarastanie), - niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komunalna i ochrony środowiska,
Woda	<ul style="list-style-type: none"> - zanieczyszczenie wód podziemnych i powierzchniowych, - słabo rozwinięta sieć wodociągowo - kanalizacyjna, - duża ilość szamb przydomowych
Powietrze	<ul style="list-style-type: none"> - narastający ruch samochodowy, intensyfikujący liniową emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz hałas szczególnie wzdłuż drogi wojewódzkiej 835 - wykorzystywanie węgla i drzewa oraz oleju opałowego, jako głównego surowca energetyki ciepłowniczej w gminie, - małe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
Krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> - mała funkcjonalność gruntów – duże rozczłonkowanie pól, - zdegradowane obszary wiejskie,
Zabytki i dobra materialne	<ul style="list-style-type: none"> - brak ponadlokalnego punktu informacji turystycznej, - brak zintegrowanego systemu informacji turystycznej, - słaba kondycja obiektów dziedzictwa kulturowego, - brak wydzielonych specjalnych ciągów komunikacyjnych dla pieszych i rowerzystów

Uwarunkowania prawne realizacji LPR na obszarach chronionych

Zakres i warunki realizacji różnych rodzajów działań na obszarach chronionych, regulowane są, w zależności od formy ochrony, przez przepisy prawa. Najbardziej restrykcyjne ograniczenia dotyczą parków narodowych i rezerwatów przyrody, na których terenie zabrania się realizacji wszelkich inwestycji technicznych (zarówno obiektów, jak i urządzeń), które nie służą celom parku narodowego lub rezerwatu przyrody. Jedyny wyjątek stanowią inwestycje liniowe celu publicznego. Na ich realizację na terenie rezerwatu przyrody zezwolenie może wydać Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska. W obu przypadkach jest to możliwe tylko wobec braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej. Inwestycje celu publicznego mogą być realizowane na terenie: pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo krajobrazowego, po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony. Na obszarach parków krajobrazowych, mogą obowiązywać zakazy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, jednak nie dotyczą one inwestycji celu publicznego, a także

realizacji przedsięwzięć, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe, a przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykaże brak niekorzystnego wpływu na przyrodę parku. Szczególne warunki zagospodarowania terenów w parkach krajobrazowych oraz ograniczenia ich użytkowania, w tym ograniczenia lokalizacji infrastruktury technicznej, jak również warunki lokalizacji planowanych inwestycji celu publicznego, określa się w planach ochrony parku krajobrazowego.

Wobec obszarów Natura 2000 obowiązuje zakaz podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności: pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 bądź pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami. Zgodnie z zapisami zawartymi w art. 59 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko lub mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli obowiązek przeprowadzenia oceny został stwierdzony przez organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgodnie z art. 63 ust.1 w/w ustawy. Przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 wymagają przedsięwzięcia: m

- mogące znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, jeśli nie są bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynikają z jego ochrony;
- mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 jeśli obowiązek przeprowadzenia oceny został stwierdzony na mocy art. 96 ust. 1 ustawy.

O możliwości realizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 decydują wyniki postępowania w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000. Jeśli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 wynika, że może ono negatywnie wpływać na gatunki lub siedliska przyrodnicze, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na realizację przedsięwzięcia tylko wtedy, jeśli przemawiają za tym wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym i gospodarczym i wobec braku rozwiązań alternatywnych, pod warunkiem wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku gdy negatywne oddziaływanie dotyczy gatunków lub siedlisk o znaczeniu priorytetowym, zezwolenie na realizację przedsięwzięcia może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- ochrony zdrowia i życia ludzi;
- zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego;
- uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Należy zaznaczyć, że na obszarach Natura 2000 (ze względu na ochronę siedlisk oraz siedlisk i gatunków innych niż ptaki) skala i zakres planowanego zagospodarowania rekreacyjno-turystycznego i budowa infrastruktury, energetyki odnawialnej a w szczególności wiatrowej może być realizowana w taki sposób, który nie będzie zagrażać chronionym siedliskom i gatunkom (oznaczonym w Standardowym Formularzu Danych oceną ogólną A, B lub C) z uwzględnieniem zakazu z art.33 ustawy o ochronie przyrody.

Projektowane kierunki strategicznego rozwoju przestrzennego i społeczno- gospodarczego gminy nie mogą obniżać walorów przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i kulturowych Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego i naruszać obowiązujących w tym

obszarze zakazów z uwzględnieniem zmian ustawy o ochronie przyrody w części dotyczącej zakazów w parkach krajobrazowych oraz negatywnie oddziaływać na przyrodę w gminie (miejsca rozrodu i regularne bytowanie gatunków, żerowiska, korytarze migracyjne itp.), który został zdefiniowany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Należy zadbać aby była możliwość osiągnięcia celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Potencjalne korzyści dla obszarów chronionych wynikające z realizacji Programu Rewitalizacji

LPR przewiduje, działania na rzecz aktywnej ochrony środowiska. Z całą pewnością obejmą one także siedliska i gatunki na obszarach chronionych, w tym stanowiące przedmiot ochrony tych obszarów a także zwierzęta, przemieszczające się swobodnie pomiędzy różnymi obszarami. Działanie te, z założenia, służyć będą celom ochrony przyrody.

Także działania służące poprawie jakości środowiska, mogą pozytywnie wpłynąć na stan siedlisk i gatunków także na obszarach chronionych. W ramach kierunku *Wprowadzanie programów remediacji i rekultywacji obszarów chronionych, Edukacja ekologiczna mieszkańców, Wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii* przewiduje się m.in. wspólne działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Wody płynące i stojące stanowią podstawowy element środowiska przyrodniczego wielu obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000, a związane z nimi gatunki i siedliska stanowią nierzadko przedmiot ochrony tych obszarów. Stan siedlisk i kondycja populacji roślin i zwierząt wodnych i od wód zależnych, w dużej mierze uwarunkowane są jakością wody. W przypadku niektórych gatunków wodnych, odznaczających się wąską skalą tolerancji ekologicznej, wysoka jakość wód warunkuje ich istnienie. Dlatego poprawa jakości wód będzie przekładać się na większą skuteczność ochrony przyrody.

6.2 Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000 z uwzględnieniem zależności między tymi elementami.

Ocenie możliwych oddziaływań na środowisko poddano zadania inwestycyjne jak i nie inwestycyjne ujęte do realizacji w ramach poszczególnych celów w LPRi. Próbę oceny i identyfikacji znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabelach w tzw. macierzach skutków środowiskowych, które są syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych, negatywnych, bezpośrednich, pośrednich, krótkoterminowych, długoterminowych oddziaływań tych zadań, w tym na obszar Natura 2000. W Prognozie przyjęto jedynie zidentyfikowane typy skutków środowiskowych oraz oceniono ich wpływ na poszczególne elementy środowiska z uwzględnieniem także wpływu na zdrowie ludzi, dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki oraz obszary Natura 2000.

Określenie zmian stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem w odniesieniu do zadań zaplanowanych w LPR przy braku informacji o sposobie i dokładnych miejscach realizacji poszczególnych przedsięwzięć jest bardzo trudne. Biorąc jednak pod uwagę, że większość z zamierzeń inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w ramach LPR wymagać będzie przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych. W niektórych przypadkach oddziaływanie, w zależności od aspektu, jaki się rozważa, może mieć jednocześnie

negatywny lub pozytywny wpływ na dany element środowiska. Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe było generalne określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych zadań. Ponadto ocenę tę dokonano przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie eksploatacji inwestycji.

Negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze przedsięwzięć zawartych w LPR ograniczać się będzie w większości przypadków jedynie do etapu realizacji inwestycji (etapu prac budowlanych związanych z planowaną inwestycją), który wiąże się zazwyczaj z podwyższoną emisją hałasu, emisją spalin z maszyn budowlanych, czy też zwiększoną emisją pyłów. Negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze związane z etapem realizacji inwestycji są oddziaływaniami krótkotrwałymi, odwracalnymi, o lokalnym charakterze. Na etapie eksploatacji oddziaływanie na środowisko będzie znikome, prawdopodobnie mniejsze w stosunku do stanu obecnego.

W tabeli poniżej przedstawiono wpływ poszczególnych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach LPR na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, ludzi i dobra kultury. Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie normalnego funkcjonowania jak również na etapie budowy. Zastosowano następujące oznaczenia:

- (0) - brak zauważalnego oddziaływania w zakresie analizowanego przedsięwzięcia;
- (+) - potencjalnie pozytywne oddziaływanie;
- (-/+) - realizacja zadania może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie;
- (-) - potencjalnie negatywne oddziaływanie;
- (N) - brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania.

Tabela nr 6. Ocena wpływu na środowisko realizacji niektórych proponowanych zadań „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016-2023”

Zadanie	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wodę	Powietrze	Powierzchnię ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Budowa nowego, funkcjonalnego budynku Urzędu Gminy	0	0	+	0	0	0	+	+	+	+	0	0	0
Poprawa spójności przestrzennej, społecznej i kulturowej Gminy Jabłonna poprzez rewitalizację	0	0	+	0	0	0	+	+	+	+	0	0	0
Poprawa bazy dydaktycznej szkół	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Boisko sportowe przy szkole w Jabłonnie	0	0	+	0	0	0	0	0	+	0	0	+	+
Modernizacja przedszkola w Jabłonnie Drugiej	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Powstanie żłobka na terenie Gminy Jabłonna	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Poprawa infrastruktury edukacyjnej i wyposażenia dydaktycznego szkół (tablice multimedialne itd.)	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+

Podjęcie aktywnych działań zmierzających do pozyskania inwestorów w obszarze odnawialnych źródeł energii (OZE)	+	0	+	0	0	0	+	0	0	+	0	0	0
Stworzenie systemu zajęć pozalekcyjnych integrujących lokalną społeczność	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stworzenie spójnej, obejmującej wszystkie miejscowości, oferty kulturalnej integrującej mieszkańców	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
System e-administracji w gminie Jabłonna	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Wsparcie osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Wytyczenie i oznakowanie tras rowerowych, spacerowych, dydaktycznych, ornitologicznych itd. na terenie Gminy Jabłonna wraz z infrastrukturą towarzyszącą	-	-	+	-/+	-/+	0	0	+	+	0	-/+	0	+
Zagospodarowanie rzeki Czerniejówki w celach rekreacyjnych, wypoczynkowych i turystycznych	-	-	+	-/+	-/+	-/+	0	0	-/+	0	0	0	+

Wprowadzenie systemu ulg dla inwestorów i przedsiębiorców	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Szkolenia i spotkania informacyjne zachęcające do aplikowania o środki z UE	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Działania informacyjne zachęcające rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym (np. agroturystyka)	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Podjęcie działań informacyjnych propagujących wśród rolników nowoczesne i efektywne formy gospodarowania	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Rozbudowa budynku w centrum wsi Jabłonna-Majątek na działalność gospodarczą	0	0	+	0	0	0	0	0	+	0	0	+	+	

Przebudowa drogi gminnej Jabłonna-Majątek - Jabłonna Pierwsza - Piotrków Drugi (droga równoległa do trasy wojewódzkiej 835)	-	-	+	-	-	0	+	+,-	+,-	+	0	0	0
Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół w Jabłonie													
Zagospodarowanie terenu wokół remizy OSP w Jabłonie-Majątek	0	0	+	0	0	0	0	0	+	0	0	+	+
Budowa boiska sportowego przy Zespole Szkół w Jabłonie	0	0	+	0	0	0	0	0	+	0	0	+	+
Odbudowa zbiornika wodnego w Gminie Jabłonna	-/+	0	+	0	0	-/+	-/+	+	+	-/+	-/+	0	+

W Prognozie przeprowadzono analizę wpływu na środowisko planowanych przedsięwzięć - przy założeniu, że przedsięwzięcia będą spełniały wszystkie obowiązujące obecnie wymagania przepisów Prawa ochrony środowiska. W Prognozie przeanalizowano możliwy wpływ wskazanych do realizacji w LPR zadań na następujące aspekty środowiska: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne. Określono czy oddziaływanie to może mieć kierunek negatywny, pozytywny czy obojętny na poszczególne elementy.

W ramach każdego z priorytetów określono szereg działań szczegółowych (inwestycyjnych, organizacyjnych, szkoleniowych, prawnych i innych).

Zidentyfikowano oddziaływania na środowisko poszczególnych priorytetów w odniesieniu do poszczególnych aspektów środowiskowych. Przedstawiono je w formie matrycy pozwalającej na łatwą identyfikację aspektów środowiskowych.

Sumaryczna analiza oddziaływań wykazuje, że realizacja celów i kierunków działań wynikających z LPR będzie miała zdecydowanie pro – środowiskowe oddziaływanie, w związku z czym należy uznać tę realizację za wielce potrzebną.

Działania przewidziane w LPR w sposób zdecydowanie pozytywny wpłyną na realizację i spełnienie celów środowiskowych dla jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych określonych w Planie gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły. Pozytywny wpływ będziemy mogli również zaobserwować w obszarze ochrony powietrza. Jednakże inwestycje realizowane na obszarach chronionych mogą generować negatywne oddziaływania na ekosystemy, gatunki roślin lub zwierząt bądź krajobraz polegające na niszczeniu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, fragmentacji ekosystemów i korytarzy ekologicznych, tworzeniu barier utrudniających migrację zwierząt, zmianie warunków abiotycznych siedlisk itp. Dlatego podstawową zasadą jaką należy się kierować wdrażając zapisy LPR powinno być wyprzedzające unikanie konfliktów ze środowiskiem w całości oraz z jego poszczególnymi komponentami na etapie planowania szczegółowej lokalizacji przedsięwzięć. Wymogiem obligatoryjnym jest zgodność z planami ochrony obowiązującymi na terenie rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych oraz planami zadań ochronnych na obszarach Natura 2000. Na obszarach chronionych, które nie posiadają planów ochrony planowanie powinno być poprzedzone rzetelnym rozpoznaniem uwarunkowań środowiskowych, prowadzącym do identyfikacji istotnych problemów i obszarów konfliktowych, a decyzja o lokalizacji wynikać z wielokryterialnej oceny wariantów przedsięwzięcia. Jeśli uniknięcie konfliktów nie jest możliwe, realizacja projektów powinna być uwarunkowana zastosowaniem środków łagodzących negatywne oddziaływania bądź wykonaniem kompensacji środowiskowej.

Przedstawiona ocena ma charakter poglądowy, gdyż dla przedsięwzięć faktycznie oddziałujących na środowisko powinny zostać opracowane szczegółowe raporty o oddziaływaniu na środowisko na etapie ubiegania się o pozwolenie na budowę.

W poniższej tabeli została przeprowadzona szczegółowa ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko wynikających z realizacji celów, kierunków działań i przedsięwzięć zawartych w LPR oraz sposoby przeciwdziałania, ograniczania i kompensacji. W tabeli nie wymieniano wszystkich zadań zawartych w LPR a skupiono się na celach powodujących takie same lub podobne oddziaływanie.

Tabela nr 7 Szczegółowa ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko wynikających z realizacji celów, kierunków działań i przedsięwzięć zawartych w LPR oraz sposoby przeciwdziałania, ograniczania i kompensacji

Cel operacyjny	Komponenty środowiska	Identyfikacja potencjalnych oddziaływań	Charakter oddziaływań	Zasięg przestrzenny oddziaływań	Sposoby zapobiegania, ograniczania i kompensacji negatywnych oddziaływań
-----------------------	------------------------------	--	------------------------------	--	---

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez odnowienie zdegradowanego obszaru centrum gminy Jabłonna oraz nadanie przestrzeni właściwej funkcji	<p>Rośliny i zwierzęta oraz bioróżnorodność</p>	<p>Możliwe obniżenie różnorodności biologicznej, pogorszenie stanu zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i zwierząt, pogorszenie stanu zachowania populacji gatunków (w tym rzadkich, chronionych, hodowlanych) jako skutek nowych innowacyjnych technologii.</p> <p>Niszczenie i fragmentacja siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i zwierząt, niszczenie i pogarszanie stanu populacji gatunków roślin i zwierząt (w tym rzadkich, chronionych i zagrożonych), m.in. poprzez pogorszenie warunków siedliskowych, wzrost śmiertelności, płoszenie; obniżenie lub przerwanie drożności korytarzy ekologicznych, synantropizacja związanych z realizacją infrastruktury technicznej, drogowej i kolejowej</p>	<p>długoterminowy, pośredni</p> <p>krótkoterminowy,</p> <p>długoterminowy, bezpośredni, pośredni</p>	<p>lokalny, regionalny, ponadregionalny</p>	<p>Uwzględnienie aspektów środowiskowych i zasady przezorności przy testowaniu i wprowadzaniu innowacyjnych technologii.</p> <p>Lokalizacja infrastruktury technicznej poza obszarami o wysokich walorach przyrodniczych, uwzględnienie ochrony wartości przyrodniczych (kosztów środowiskowych) na etapie planowania lokalizacji infrastruktury technicznej, przenoszenie gatunków rzadkich i chronionych na siedliska zastępcze, odtwarzanie siedlisk roślin i zwierząt w miejscach zastępczych, budowa przejść dla zwierząt, stosowanie siatek ograniczających kolizje ze zwierzętami, prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu płazów, stosowanie obudowy dróg zielenią</p>
	<p>Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby</p>	<p>Redukcja powierzchni gleb, zmiany ukształtowania powierzchni ziemi oraz krajobrazu związane z realizacją infrastruktury</p>	<p>długoterminowy, bezpośredni,</p>	<p>lokalny, regionalny</p>	<p>-</p>

	Wody powierzchniowe i podziemne	Zwiększenie oddziaływań negatywnych na stan wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku rozwoju infrastruktury	długoterminowy, pośredni	lokalny, regionalny	Budowa systemów kanalizacji i wodociągowych łącznie z rozbudową infrastruktury
		Pogorszenie stanu wód (ilościowego i jakościowego) w wyniku rozwoju infrastruktury technicznej, zarówno w trakcie realizacji inwestycji (zmiana stosunków wodnych, zanieczyszczenia pochodzące z terenu budowy) jak i w okresie jej eksploatacji (zmiana stosunków wodnych)	krótkoterminowy, długoterminowy, bezpośredni, pośredni	lokalny, regionalny	Lokalizacja infrastruktury technicznej poza obszarami o wysokich walorach przyrodniczych, uwzględnienie ochrony wartości przyrodniczych (kosztów środowiskowych) na etapie planowania lokalizacji infrastruktury technicznej, przenoszenie gatunków rzadkich i chronionych na siedliska zastępcze, odtwarzanie siedlisk roślin i zwierząt w miejscach zastępczych, budowa przejść dla zwierząt, stosowanie siatek ograniczających kolizje ze zwierzętami, prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu płazów,
	Powietrze i klimat	Pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego w trakcie realizacji inwestycji poprzez emisję pyłów i gazów, pogorszenie klimatu akustycznego	długoterminowy, pośredni	lokalny, regionalny	Odpowiednia organizacja zaplecza budowy,

	Zdrowie człowieka	Poprawa dobrostanu mieszkańców regionu (w tym zdrowia) w związku z ograniczaniem wykluczenia społecznego wskutek rozwijania kapitału ludzkiego.	długoterminowy, pośredni	regionalny	-
	Dziedzictwo kulturowe	-	-	-	-

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez ograniczenie patologii społecznych na obszarze rewitalizacji	Rośliny i zwierzęta oraz bioróżnorodność	-	-	-	-
	Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby	-	-	-	-
	Wody powierzchniowe i podziemne	-	-	-	-
	Powietrze i klimat	-	-	-	-
	Zdrowie człowieka	Poprawa dobrostanu mieszkańców regionu (w tym zdrowia) w związku z ograniczaniem wykluczenia społecznego wskutek rozwijania kapitału ludzkiego.	długoterminowy, pośredni	regionalny	-

	Dziedzictwo kulturowe	-	-	-	-
Zwiększenie rozwoju gospodarczego i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Jabłonna	Rośliny i zwierzęta oraz bioróżnorodność	Możliwe obniżenie różnorodności biologicznej, pogorszenie stanu zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i zwierząt, pogorszenie stanu zachowania populacji gatunków (w tym rzadkich, chronionych, hodowlanych) jako skutek nowych innowacyjnych technologii.	długoterminowy, pośredni	lokalny, regionalny ponadregionalny	Uwzględnienie aspektów środowiskowych i zasady przezorności przy testowaniu i wprowadzaniu innowacyjnych technologii. Lokalizacja infrastruktury technicznej poza obszarami o wysokich walorach przyrodniczych, uwzględnienie ochrony wartości przyrodniczych (kosztów środowiskowych) na etapie planowania lokalizacji infrastruktury technicznej, przenoszenie gatunków rzadkich i chronionych na siedliska zastępcze, odtwarzanie siedlisk roślin i zwierząt w miejscach zastępczych, budowa przejść dla zwierząt, stosowanie siatek ograniczających kolizje ze zwierzętami, prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu płazów, stosowanie obudowy dróg zielenią
		Niszczenie i fragmentacja siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i zwierząt, niszczenie i pogarszanie stanu populacji gatunków roślin i zwierząt (w tym rzadkich, chronionych i zagrożonych), m.in. poprzez pogorszenie warunków siedliskowych, wzrost śmiertelności, płoszenie; obniżenie lub przerwanie drożności korytarzy ekologicznych, synantropizacja związanych z realizacją infrastruktury technicznej, drogowej	krótkoterminowy, długoterminowy, bezpośredni, pośredni		

	Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby	Redukcja powierzchni gleb, zmiany ukształtowania powierzchni ziemi oraz krajobrazu związane z realizacją infrastruktury	długoterminowy, bezpośredni,	lokalny, regionalny	-
	Wody powierzchniowe i podziemne	Zwiększenie oddziaływań negatywnych na stan wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku rozwoju infrastruktury	długoterminowy, pośredni	lokalny, regionalny	Budowa systemów kanalizacji i wodociągowych łącznie z rozbudową infrastruktury
		Pogorszenie stanu wód (ilościowego i jakościowego) w wyniku rozwoju infrastruktury technicznej, zarówno w trakcie realizacji inwestycji (zmiana stosunków wodnych, zanieczyszczenia pochodzące z terenu budowy) jak i w okresie jej eksploatacji (zmiana stosunków wodnych)			
	Powietrze i klimat	Pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego w trakcie realizacji inwestycji poprzez emisję pyłów i gazów, pogorszenie klimatu akustycznego	długoterminowy, pośredni	lokalny, regionalny	Odpowiednia organizacja zaplecza budowy,
	Zdrowie człowieka	Poprawa dobrostanu mieszkańców regionu (w tym zdrowia) w związku z ograniczeniem wykluczenia społecznego wskutek rozwijania kapitału ludzkiego.	długoterminowy, pośredni	regionalny	-
	Dziedzictwo kulturowe	-	-	-	-

6.3 Oddziaływania wtórne i skumulowane

Oddziaływania skumulowane będą związane z jednoczesną realizacją w kilku zadań w tym samym czasie, na sąsiadujących terenach (akumulacja wpływów w czasie i przestrzeni). Związane będą z okresowym zwiększeniem hałasu i zanieczyszczenia powietrza związanego z etapem prac budowlanych. Należy jednak podkreślić, że natężenie i zakres przewidywanych oddziaływań skumulowanych będą niewielkie. Będą to oddziaływania krótkoterminowe, ograniczone do czasu trwania prac budowlanych. Nie zidentyfikowano oddziaływań skumulowanych wynikających z realizacji innych programów lub planów na tym terenie, w tym samym czasie.

Oddziaływania wtórne zachodzą najczęściej w sytuacji wzrostu jednej emisji, powstającej w związku z ograniczeniem innej. Określenie wtórnych oddziaływań w makroskalowych prognozach, sporządzanych na potrzeby dokumentów strategicznych, biorąc pod uwagę ich zasięg oraz stopień ogólności, jest albo w ogóle niemożliwe, albo obarczone zbyt dużą niepewnością, jak również niecelowe na tak wczesnym etapie planowania.

Zadaniem prognoz, wykonywanych na najwcześniejszym etapie planowania i podejmowania decyzji, jest przede wszystkim zidentyfikowanie możliwości wystąpienia oddziaływań na środowisko oraz określenie ich przybliżonej siły i kierunku, po to by umożliwić skorygowanie celów i założeń rozpatrywanego dokumentu, aby jego potencjalne oddziaływania negatywne (zwłaszcza te najsilniejsze) mogły ulec zmniejszeniu, a oddziaływania pozytywne (zwłaszcza te najsłabsze) zwiększeniu.

W tabeli poniżej przedstawiono relacje pomiędzy potencjalnymi oddziaływaniami przedsięwzięć LPR na poszczególne elementy środowiska oraz oddziaływaniami pośrednimi mogącymi mieć miejsce z związku z realizacją Programu Rewitalizacji.

Tabela nr 8. Wzajemne powiązania oddziaływań

Element środowiska	Oddziaływania bezpośrednie	Wzajemne powiązania oddziaływań
POWIETRZE I KLIMAT	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hałas i wibracje ➤ Emisja spalin ➤ Zapylenie ➤ Emisja zanieczyszczeń 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spaliny i pyły samochodowe zanieczyszczają powierzchnie ziemi, gleby i wody powierzchniowe ➤ Zanieczyszczanie powietrza i zmiany topoklimatu wpływają na florę i faunę ➤ Hałas i wibracje wpływają na zdrowie człowieka i świat zwierzęcy ➤ Zmiany pokrycia powierzchni ziemi wpływają na mikroklimat.
WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obniżenie poziomu wód gruntowych ➤ Zmiana stosunków wodnych ➤ Zanieczyszczenia wód 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zanieczyszczenia użytkowych poziomów wód podziemnych mają wpływ na zdrowie ludzi ➤ Zmiany poziomu wód gruntowych (odwodnienia), wpływają na wilgotność gleby, a to z kolei oddziałuje na florę i faunę ➤ Zanieczyszczenia wód wpływają na bioróżnorodność ➤ Poziom wód gruntowych i stosunki wodne wpływają na stan zdrowotny

		<p>roślinności danego obszaru, a tym samym na zmiany w krajobrazie</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zmiany pokrycia powierzchni ziemi i jej właściwości filtracyjnych wpływają na reżim wód gruntowych ➤ Zanieczyszczenia użytkowych poziomów wód podziemnych mają wpływ na zdrowie ludzi
FLORA i FAUNA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zmiany przestrzeni życiowej i ekosystemów ➤ Zagrożenie dla niektórych gatunków ➤ Zmniejszenie bioróżnorodności 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozwój transportu, budowa dróg oraz inne procesy urbanizacyjne wpływają na florę i faunę pośrednio poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - Zmiana stanu czystości powietrza, hałasu i drgań, mikroklimatu, poziomu wód gruntowych, zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych, zanieczyszczenie gleby i pokrycia powierzchni ziemi ➤ Stan flory i fauny ma wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka ➤ Stan flory wpływa na krajobraz
GLEBY i ŚRODOWISKO GRUNTOWO-WODNE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zmiany pokrycia powierzchni terenu ➤ Zmiany struktury gruntu, składu biologicznego i chemicznego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zmiana pokrycia powierzchni terenu wpływa na zmianę mikroklimatu ➤ Zwiększenie powierzchni nawierzchni nieprzepuszczalnych czyli pogorszenie się własności retencyjnych i filtracyjnych, wpływa to na wody gruntowe i ujęcia wody oraz na mikroklimat. ➤ Zanieczyszczenia opadające na powierzchnię dróg spływają wraz z wodami opadowymi do gleby i wód gruntowych.

6.4 Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru

Rozważając cele określone w LPR należy stwierdzić, iż niektóre z celów bezpośrednio jest skierowana na poprawę stanu środowiska naturalnego, w innych natomiast poprawa środowiska osiągana jest w sposób pośredni. Niemniej jednak należy pamiętać, iż w wyniku realizacji zapisów, LPR mogą powstać negatywne oddziaływania, o których mowa była w poprzednich rozdziałach.

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach LPR, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należy większość inwestycji infrastrukturalnych przede wszystkim: na etapie budowy -inwestycje w zakresie budowy lub modernizacji infrastruktury, drogowej rewitalizacji terenów itp., a także w fazie realizacji i eksploatacji m.in. drogi, infrastruktura turystyczna, zbiorniki wodne. Negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto, prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony

środowiska zarówno na etapie budowy, jaki i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania.

W celu zmniejszenia lub eliminacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne proponuje się podjęcie działań łagodzących opisanych poniżej w tabeli 17

Tabela nr 9. Proponowane środki i zalecenia łagodzące niekorzystne oddziaływania na środowisko wynikające z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji (LPR)

Element środowiska przyrodniczego	Środki łagodzące/zalecenie
LUDZIE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ oznakowanie obszarów, gdzie prowadzone będą prace budowlane i modernizacyjne w celu zwiększenia bezpieczeństwa ludzi podczas wykonywania tych prac; ➤ stosowanie sprawnego technicznie sprzętu, stałe prowadzenie nadzoru budowlanego oraz bezwzględne przestrzeganie przepisów BHP; ➤ ograniczenie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum w celu zmniejszenia emisji spalin oraz hałasu; ➤ stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych, ograniczające jednocześnie uciążliwości przez niewywoływane; ➤ stosowanie roślinności izolacyjnej (obudowa biologiczna wzdłuż ciągów komunikacyjnych);
ZWIERZĘTA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wykonanie inwentaryzacji budynków i terenów planowanych pod budowę pod kątem występowania ptaków, nietoperzy i zwierząt chronionych; ➤ prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków oraz rozrodu nietoperzy i innych zwierząt, których występowanie zidentyfikowano w rejonie planowanych inwestycji; ➤ w przypadku braku możliwości prowadzenia prac w okresie poza lęgowym odpowiednio wcześniejsze zabezpieczenie budynków przed zakładaniem w nich lęgówisk; ➤ w trakcie prac modernizacyjnych zapewnienie nadzoru ze strony ornitologów i chiropterologów na wypadek odnalezienia miejsc gniazdowania ptaków oraz rozrodu nietoperzy; ➤ po przeprowadzeniu prac remontowych, w przypadku braku możliwości zachowania istniejących schronień, wyposażenie budynków w schronienia alternatywne (skrzynki dla ptaków i nietoperzy), równoważące ubytek takich miejsc; ➤ prowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w możliwie najkrótszym czasie;
ROŚLINY	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej obszarów dysfunkcyjnych pod kątem występowania cennych gatunków roślin, przede wszystkim obszarów wodno-błotnych o wysokich walorach przyrodniczych; ➤ wkomponowywanie istniejącej roślinności w rewitalizowaną przestrzeń obszarów dysfunkcyjnych, wprowadzanie nowych obszarów zielni urządzonej, dostosowanej do warunków siedliskowych oraz współgrającej z otoczeniem; ➤ zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót budowlanych, z poszanowaniem wymagań ochrony środowiska;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ prowadzenie ręcznych wykopów w sąsiedztwie systemów korzeniowych w czasie wykonywania prac budowlanych; ➤ unikanie usuwania korzeni strukturalnych drzew w przypadku prowadzenia wykopów w sąsiedztwie bryły korzeniowej; ➤ zabezpieczenie ran na drzewach powstałych w wyniku prowadzonych prac budowlanych odpowiednimi środkami grzybobójczymi; ➤ zabezpieczenie pni drzew narażonych na otarcia ze strony sprzętu budowlanego np. włókniny i obudowy drewniane; ➤ lokalizowanie zapleczy budów możliwe najdalej od stanowisk roślin o dużych walorach przyrodniczych;
WODA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z wodami opadowymi i gruntowymi); ➤ kontrolowanie szczelności zbiorników paliw płynnych pojazdów stosowanych w czasie prac budowlanych w celu niedopuszczenia do miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi; ➤ zapewnienie dostępu pracownikom przedsiębiorstw budowlanych do przenośnych toalet oraz regularnie opróżnianie toalet z wykorzystaniem samochodów serwisowo-asekuracyjnych wyposażonych w odpowiednie akcesoria; ➤ zachowanie szczególnej ostrożności w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych; ➤ ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych (np. poprzez stosowanie materiałów przepuszczalnych do budowy parkingów, ciągów pieszych i rowerowych); ➤ stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie zużycia wody;
POWIETRZER	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót, a w szczególności przez: systematyczne sprzątanie placów budowy, zraszanie wodą placów budowy (zależnie od potrzeb), ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn i samochodów budowy, uważne ładowanie materiałów sypkich na samochody, stosowanie osłon na rusztowania, urządzenia, maszyny i pojazdy, ograniczających pylenie oraz inne zanieczyszczenia, stosowanie gotowych mieszanek wytwarzanych w wytwórniach, aby ograniczyć do minimum operacje mieszania kruszywa ze spoiwem na miejscu budowy, wykorzystanie pojazdów zasilanych alternatywnymi źródłami napędu, propagowanie ruchu rowerowego, pieszego, poprzez budowę odpowiednich ciągów komunikacyjnych; ➤ zwiększenie powierzchni terenów zielonych poprawiających skład powietrza atmosferycznego (poprzez pochłanianie szkodliwych gazów – tlenki siarki, siarkowodor, dwutlenek węgla oraz produkcji tlenu); ➤ budowanie pasów zieleni izolacyjnej, ograniczającej uciążliwości komunikacyjne; stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie niskiej emisji (stosowanie

	<p>kotłów zasilanych ekologicznymi paliwami, termomodernizacja budynków – ograniczająca zużycie paliw i energii);</p>
POWIERZCHNIA ZIEMI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z glebą); ➤ kontrolowanie szczelność zbiorników paliw płynnych pojazdów stosowanych w czasie prac budowlanych w celu niedopuszczenia do miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi; ➤ przed rozpoczęciem prac ziemnych zebranie warstwy wierzchniej gleby (humus), a po zakończeniu prac – rozdeponowanie na powierzchni terenu; ➤ przestrzegania prawidłowej gospodarki odpadami;
KRAJOBRAZ	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zintegrowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu; ➤ wkomponowanie istniejących elementów krajobrazu o potencjalnie wysokich walorach przyrodniczych w rewitalizowaną przestrzeń; ➤ traktowanie zieleni urządzonej jako priorytetowego elementu kształtującego prawidłowo zagospodarowaną przestrzeń miejską;
KLIMAT	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odpowiednie projektowanie zieleni na terenie osiedli, tak, aby pełniła funkcje ochrony przed wiatrem, wpływała na wymianę powietrza w mieście oraz przyczyniała się do zatrzymywania wilgoci; ➤ stosowanie zabiegów mających na celu zmniejszenie zatorów komunikacyjnych w mieście (odpowiednio zsynchronizowana sygnalizacja świetlna, propagowanie ruchu pieszego, rowerowego oraz komunikacji publicznej) podczas prowadzonych prac remontowych;
ZABYTKI, DOBRA MATERIALNE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ planowanie nowych inwestycji w harmonii z istniejącym krajobrazem i historycznym układem przestrzennym; ➤ odpowiednie wyeksponowanie obiektów zabytkowych o wysokich wartościach artystycznych, historycznych i kulturowych na tle istniejącej zabudowy oraz planowanych inwestycji; ➤ prowadzenie prac remontowych obiektów zabytkowych w uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków;

W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracanego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych.

7. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu

W trakcie prac nad Prognozą opierano się wszelkich dostępnych materiałach dotyczących przepisów prawnych, sieci „Natura 2000”, danych o stanie środowiska oraz innych dokumentach niezbędnych do opracowania przedmiotowego dokumentu. W trakcie

opracowywania Prognozy nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczyłyby możliwość wykonania Prognozy. Jedynym problemem okazał się ogólny charakter zadań proponowanych w LPR, utrudnił, a w pojedynczych przypadkach wręcz uniemożliwił określenie oddziaływania na środowisko danego przedsięwzięcia.

8. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektów polityk, strategii, planów lub programów, przeprowadza się postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Skala zaplanowanych przedsięwzięć ma charakter lokalny. W ramach działań objętych projektem Programu Rewitalizacji nie przewiduje się występowania transgranicznego oddziaływania na środowisko.

9. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie Programu Rewitalizacji

Zgodnie z *art. 51 ust.3b) ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...)*, zakres prognozy oddziaływania na środowisko powinien obejmować przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań przyjętych w projekcie Lokalnego Programu Rewitalizacji, w szczególności w odniesieniu do obszarów NATURA 2000.

W wyniku przeprowadzonej analizy nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na cele, przedmiot ochrony i integralność obszaru NATURA 2000, znajdującego się w obrębie gminy Jabłonna. Jedynym nasuwającym się rozwiązaniem alternatywnym, ograniczającym przewidywane (potencjalne) negatywne oddziaływania wynikające z realizacji projektu Programu Rewitalizacji, może być rezygnacja z realizacji proponowanych projektów, co w przypadku niektórych projektów, skutkowałoby brakiem zajmowania powierzchni terenów biologicznie czynnych.

Dla przyjętych w projekcie Programu Rewitalizacji rozwiązań nie przewiduje się rozwiązań alternatywnych. Proponowane projekty zostały dostosowane do zaistniałych potrzeb społeczeństwa i ściśle określonych celów, które wynikają z wniosków samorządu lokalnego. Na przyjęte rozwiązania wpływ miały także uwarunkowania wynikające z istniejącego stanu zagospodarowania terenów, uwarunkowań ekofizjograficznych oraz ustaleń dokumentów wyższego rzędu.

10. Przewidywane metody analizy skutków realizacji postanowień projektu Programu Rewitalizacji

W ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016- 2023” został opracowany monitoring, którego celem jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i programów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami. Na podstawie informacji zebranych w trakcie monitoringu, możliwe jest dokonanie oceny projektów i programów według wcześniej określonych kryteriów.

Celem prowadzenia obserwacji monitorujących jest ocena stopnia realizacji zamierzeń określonych w LPR. Obserwacje te w głównej mierze polegać będą na dokonywaniu

pomiarów wskaźników opisujących stan poszczególnych sfer funkcjonalnych i obszarów strategicznego obszaru. Monitoring realizacji LPR rozwoju obszaru w szczególności dotyczyć będzie:

- gromadzenia informacji na temat produktów będących wynikiem podejmowanych projektów i zadań,
- pomiarów stanu zaawansowania przedsięwzięć podejmowanych w obszarach działań skierowanych na realizację celów na poziomie taktycznym,
- gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących rodzajów i jakości rezultatów prowadzonych działań rozwojowych,
- gromadzenia i przetwarzania informacji na temat zmian ilościowych i jakościowych zachodzących w obszarach strategicznych w wyniku podejmowanych przedsięwzięć,
- gromadzenia i analizy informacji na temat zmian uwarunkowań prawnych dotyczących funkcjonowania samorządu terytorialnego, a także możliwości stosowania nowych rozwiązań w zakresie organizacji, prowadzenia i finansowania działań rozwojowych,
- dokonywania analiz porównawczych i tematycznych.

Tak prowadzony monitoring wypełnia funkcje sprawdzającą i informacyjną. Jego rolą jest dostarczenie danych na temat stanu istniejącego badanych zjawisk w czasie bieżącym. Dla potrzeb monitorowania strategii rozwoju zostały określone trzy podstawowe rodzaje wskaźników. Będą to wskaźniki:

- wskaźniki produktu – wytwory materialne i usługi otrzymywane lub wytwarzane w trakcie realizacji strategii,
- wskaźniki rezultatu – bezpośrednie i natychmiastowe efekty realizacji strategii,
- wskaźniki oddziaływania – konsekwencje strategii, wykraczające poza bezpośrednie i natychmiastowe efekty.

Wyżej wymienione wskaźniki będą służyły liczbowemu określeniu uzyskanych efektów działań, przyczyniających się do realizacji celów. Informacje zebrane w procesie monitoringu będą stanowiły materiał niezbędny do przeprowadzenia ewaluacji dokonań realizowanych i zrealizowanych w efekcie podejmowanych działań zaleconych w strategii rozwoju. Wyniki monitoringu są punktem wyjścia i jednym ze źródeł, wykorzystywanych w ewaluacji. Ewaluacja jest to proces oceny efektów realizacji interwencji publicznej, przeprowadzony w oparciu o odpowiednie kryteria, za pomocą odpowiedniej metodologii, w celu poprawy jakości podejmowanych działań ze szczególnym uwzględnieniem celów, jakie interwencja ma realizować.

Ewaluacja działań, wynikających ze „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016- 2023” będzie przebiegała w trakcie jej realizacji, jako ewaluacja on-going oraz po zakończeniu realizacji LPR, jako ewaluacja ex-post:

- ewaluacja on-going – może być realizowana przez cały okres wdrażania strategii, jej celem jest diagnoza i analiza problemów, pojawiających się w trakcie realizacji strategii oraz określenie możliwości ich rozwiązania,
- ewaluacja ex-post – jest ewaluacją podsumowującą, dokonywaną po zakończeniu wdrażania strategii, celem ewaluacji ex-post jest określenie oddziaływania strategii oraz jej trwałości, w tej ewaluacji istotną rolę odgrywa odniesienie się do założonych celów oraz ocena na ile udało się je osiągnąć.

Kryteria przeprowadzania ewaluacji to trafność, skuteczność, efektywność (ewaluacja on-going) oraz skuteczność, efektywność, użyteczność oraz trwałość (ewaluacja ex-post):

- trafność – analiza określonych celów LPR w odniesieniu do zmieniających się potrzeb danego obszaru,

- skuteczność – określenie, czy kierunki działań LPR prowadzą do osiągnięcia celów, analiza tempa wydatkowanych środków oraz efektów podjętych działań w kontekście zaplanowanych wartości docelowych,
- efektywność – analiza kosztów interwencji w odniesieniu do jej skuteczności,
- użyteczność – ocena na ile osiągnięte efekty odpowiadają rzeczywistym problemom społeczno-gospodarczym,
- trwałość – ocena, czy efekty interwencji będą utrzymywać się po jej zakończeniu oraz jak długo będą widoczne jej skutki.

11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Niniejsze streszczenie odzwierciedla układ (rozdziały) prognozy oddziaływania na środowisko.

1. Wprowadzenie

Rozdział stanowi charakterystykę niniejszego dokumentu, w której przedstawiono podstawy prawne, cel i zakres Prognozy oraz metody zastosowane przy jej sporządzeniu. Podstawę prawną sporządzenia Prognozy stanowi art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.) Celem niniejszej Prognozy jest przeanalizowanie potencjalnego wpływu na środowisko skutków realizacji zamierzeń „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016- 2023”.

Zakres dokumentu jest zgodny z art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko i został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie oraz Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Lublinie.

Prace nad opracowaniem Prognozy przebiegały wieloetapowo i obejmowały: ocenę aktualnego stanu środowiska regionu, ocenę potencjalnego wpływu na środowisko założeń realizowanych w ramach LPR, opracowanie propozycji środków mających na celu eliminację lub minimalizację zidentyfikowanych negatywnych oddziaływań na środowisko, ocenę systemu monitoringu skutków wdrażania dokumentu. Najistotniejszą częścią Prognozy stanowi identyfikacja oddziaływań na poszczególne elementy środowiska regionu, której w celu obiektywizacji dokonano w niezależnych grupach eksperckich. Wyniki prac grup porównano i ostatecznie uzgodniono wspólnie, a w celu ich zaprezentowania wykorzystano uproszczoną analizę macierzową (tabelę skutków środowiskowych).

2. Analiza zawartości „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016- 2023”

W rozdziale scharakteryzowano oceniany projekt „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016- 2023” przedstawiając podstawy prawne jego opracowania, zawartość, główne cele oraz powiązanie z innymi strategicznymi dokumentami szczebla międzynarodowego, krajowego i regionalnego.

3. Opis stanu środowiska naturalnego Gminy Jabłonna na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Rozdział zawiera analizę stanu środowiska Gminy Jabłonna, odnoszącą się do jego poszczególnych komponentów (różnorodności biologicznej, fauny, flory, wód, powietrza, powierzchni ziemi, krajobrazu, klimatu, zasobów naturalnych, zabytków). Podstawowymi źródłami informacji na temat środowiska regionu były: dane gromadzone w ramach państwowego monitoringu przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, dane gromadzone w ramach statystyki publicznej przez Główny Urząd Statystyczny. Charakterystyka stanu środowiska przedstawiona w rozdziale 3 jest ściśle powiązana z rozdziałem 6, w którym przedstawiono istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji Strategii.

4. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna

W rozdziale opisano skutki braku realizacji LPR. Rozważanie takiego wariantu tzw. zero jest jednym z podstawowych wymogów opracowania Prognozy. Uznano jednocześnie, że przyjęcie takiego kierunku rozwoju jest czysto hipotetyczne. Określone w LPR cele i kierunki działań opierają się na zasadzie zrównoważonego rozwoju, stąd też z założenia mają prośrodowiskowy wydźwięk i powinny sprzyjać zachowaniu równowagi w przyrodzie oraz racjonalnemu wykorzystaniu zasobów regionu. W Prognozie stwierdzono, że zaniechanie realizacji założeń LPR doprowadziłoby do pogorszenia warunków i jakości życia ludzi na terenie obszaru, zahamowania prośrodowiskowych (innowacyjnych) zmian w gospodarce, pogorszenia jakości środowiska gmin w wyniku intensyfikacji emisji zanieczyszczeń oraz nadmiernej eksploatacji zasobów.

5. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym i krajowym istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby w jakich te cele i problemy środowiska zostały uwzględnione podczas jego opracowania

W rozdziale tym opisano cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym i krajowym oraz spójność celów niniejszej strategii z tymi celami.

6. Przewidywane oddziaływanie na środowisko

Na podstawie informacji zgromadzonych w rozdziale 3 zidentyfikowano istniejące problemy ochrony środowiska, istotne z punktu widzenia realizacji LPR.

Rozdział 6 Prognozy stanowi ocenę wpływu na środowisko przewidywanych znaczących oddziaływań skutków realizacji założeń LPR, będąca trzonem dokumentu. Stopień szczegółowości przeprowadzonej oceny jest zdeterminowany makroskalowym charakterem LPR i w związku z tym ogranicza się jedynie do opisowej (jakościowej) identyfikacji prawdopodobnych oddziaływań (kierunków zmian), jakie zachodzą w analogicznych sytuacjach, głównie o charakterze bezpośrednim (relatywnie łatwych do zdiagnozowania). Jednocześnie sporządzona ocena nie obejmuje wszystkich potencjalnych skutków środowiskowych realizacji LPR, gdyż na tak precyzyjne analizy nie pozwala objętość niniejszego opracowania. Większość z zamierzeń inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w ramach LPR wymagać będzie przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych. W związku z tym przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie omówienie typowych

oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych. Dla części zadań ze względu na ich bardzo ogólny charakter nie można było jednoznacznie określić wpływu na środowisko.

Rozdział 6 poświęcono również analizie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie oraz kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, będących rezultatem realizacji założeń LPR. W analizie podkreślono, że zasadniczo każdy z celów i strategicznych kierunków działań LPR wpisuje się w listę rozwiązań mających na celu zapobieganie zanieczyszczeniu oraz ochronę środowiska regionu, co wynika z wyraźnego, czytelnego kontekstu środkowego dokumentu, skonstruowanego w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju. Za podstawowe środki zapobiegawcze uznano odpowiednie lokalizowanie poszczególnych inwestycji, przestrzeganie prawa z zakresu ochrony środowiska oraz stosowanie rozwiązań technicznych i technologicznych ograniczających emisję zanieczyszczeń do środowiska. W celu zmniejszenia lub eliminacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne zaproponowano podjęcie działań łagodzących opisanych dokładnie w rozdziale 6.

7. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu

W trakcie prac nad Prognozą opierano się wszelkich dostępnych materiałach dotyczących przepisów prawnych, sieci „Natura 2000”, danych o stanie środowiska oraz innych dokumentach niezbędnych do opracowania przedmiotowego dokumentu.

8. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

W rozdziale stwierdzono, że w przypadku LPR nie ma potrzeby przeprowadzania postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

9. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie LPR

Program Rewitalizacji został sporządzony w układzie jednowariantowym. Dokument nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów LPR. Sytuacja ta wynika z makroskalowego charakteru opracowania, którego założenia cechują się wysokim stopniem ogólności. W związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Dla tego rodzaju opracowań stosowanie kryteriów wariantowości, wykorzystywanych w analogicznych ocenach oddziaływania sporządzanych dla sparametryzowanych przedsięwzięć jest znacznie utrudnione. Należy również podkreślić, że większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach LPR ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia.

10. Przewidywane metody analizy skutków realizacji postanowień projektu LPR

Celem monitoringu jest opisanie zmian stanu środowiska w wyniku realizacji założeń LPR oraz sprawdzenie czy założone środki łagodzące przyniosą zakładany efekt. Pomiar skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko będzie się odbywał poprzez zestaw odpowiednich wskaźników (mierników). W tym celu należy wykorzystać funkcjonujący na terenie gmin system monitoringu środowiska przyrodniczego prowadzony przez różne instytucje.

Spis tabel

Tabela nr 1. Klasa strefy uzyskana w ocenie jakości powietrza za 2015 r. dokonanej ze względu na ochronę zdrowia

Tabela nr 2. Klasa strefy uzyskana w ocenie jakości powietrza za 2015 r. dokonanej ze względu na ochronę roślin

Tabela nr 3. Ocena jakości wód rzecznych Gminy Jabłonna

Tabela nr 4. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez straty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby

Tabela nr 5. Zidentyfikowane problemy środowiskowe Gminy Jabłonna

Tabela nr 6. Ocena wpływu na środowisko realizacji niektórych proponowanych zadań „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016-2023”

Tabela nr 7. Szczegółowa ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko wynikających z realizacji celów, kierunków działań i przedsięwzięć zawartych w LPR oraz sposoby przeciwdziałania, ograniczania i kompensacji

Tabela nr 8. Wzajemne powiązania oddziaływań

Tabela nr 9. Proponowane środki i zalecenia łagodzące niekorzystne oddziaływania na środowisko wynikające z realizacji LPR